Выходзіць з 20 снежня 1945 года

НАСТАЎНІЦКАЯ

ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

№ 70 (5401)
Чацвер, 13 чэрвеня 2002 года

Лета-2002

У Нарачанскай дзіцячай краіне

Пытанні сыпаліся адно за другім, ля мікрафона ў зале выстраілася чарга дапытлівых падлеткаў, і літаральна праз паўгадзіны ў нас узнікла ўражанне, што гэтым пытанням увогуле не будзе канца. Нехта кінуў рэпліку: "А ці не хочацца на Нарач?" А ў адказ: "Не, там яшчэ вада халодная для купання". Прэс-канферэнцыя з журналістамі дзіцячай, маладзёжнай і педагагічнай прэсы набірала абароты. Юным лідэрам і аматарам пяра, часовым насельнікам рэспубліканскага аздараўленчага летніка "Зубраня" было цікава даведацца ад нас пра ўсё: як робіцца газета, на якія тэмы варта пісаць, як стаць галоўным рэдактарам, чаму мала матэрыялаў пра музыку, зорак кіно, пра ўзаеміны вучняў і педагогаў, бацькоў і дзяцей, пра розныя прафесіі і ў якіх ВНУ іх набыць.

У прыватнасці асабіста ў мяне адна дзяўчынка запыталася, ці можа наша газета апублікаваць яе заметку і якія праблемы дзяцей нас, журналістаў, больш за ўсё хвалююць. Другая юная асоба пацікавілася, як наша газета падтрымлівае беларускую паэзію. А трэці падлетак нават выказаў такое меркаванне: "Мае бацькі - педагогі, і "Настаўніцкая газета" для іх вельмі аўтарытэтная. Некаторыя настаўнікі чытаюць пра новыя тэхналогіі ў навучанні і адразу стараюцца іх укараніць у сваёй працы, што не зусім даспадобы нам, вучням. Ці можа "НГ" патлумачыць педагогам, што ім не варта занадта захапляцца гэтымі тэхналогіямі?" Вось такія разумныя, дасведчаныя нашыя дзеці.

Застаецца парадавацца за іх, а яшчэ таму, што тут, у летніку, яны атрымалі магчымасць праявіць сябе, свае здольнасці ў канкрэтных справах, якімі поўніцца штодзённа жыццё падлеткаў.

- Дзеці ў нашым летніку разам з дарослымі самі арганізуюць свой актыўны адпачынак. Мы, педагогі, важатыя, з самага пачатку даем ім пэўную ўстаноўку, якая гучыць прыкладна так - "Кожнае ваша слова мы памятаем, кожная ваша слушная думка не прападзе дарэмна", - гаворыць педагог-арганізатар Марына Шашкова. - Ведаеце, гэта толькі першыя дні ім няпроста ў летніку: складана прывыкнуць да распарадку дня, да захавання сістэмы законаў і правілаў, да наладжвання асабістых кантактаў. І тут мы, педагогі, псіхолагі, імкнемся дапамагчы ім. Якім чынам? Пачынаем вывучаць іх здольнасці, інтарэсы, рысы характару, а потым, у адпаведнасці з асабістым рэйтынгам кожнага, наладжваем жыццё дзіцячага калектыву". Поспеху дабіваюцца педагогі-прафесіяналы, якія разумеюць, як важна падняць "статус" кожнага дзіцяці ў вачах яго сяброў, - працягвае яна. - Дзеці ў нашым летніку пачынаюць сцвярджаць сябе літаральна з нуля. Тут адсутнічаюць усялякія ярлыкі і стэрэатыпы ў адносінах да іх з боку дарослых. Мы гаворым: калі ласка, праяві сябе, а мы паглядзім і будзем прымаць цябе такім, які ты ёсць на самай справе. Так, напрыклад, дзяўчынка, якая балаціравалася ў прэзідэнты нашай своеасаблівай краіны, напісала: "Я ў сабе аб'ядноўваю шмат-шмат розных Я". І гэтыя яе словы пра многае сведчаць.

* * *

- Хадземце да нас, - паклікалі мяне дзяўчынкі, удзельніцы прэс-канферэнцыі, якія сядзелі на драўляным пірсе, што ўрэзаўся ў блакітную роўнядзь возера. І тут нарэшце пачало збывацца маё прадчуванне Нарачы...

Міжволі распачалася шчырая размова:

- А вы чыталі вершы У.Караткевіча, што надрукаваны ў "Нашай Ніве"? Я вельмі люблю гэтага пісьменніка, - сказала Жэня.

- А сама вершы пішаш? - Так, але пакуль нікому не паказваю. Мару паступіць у педуніверсітэт на факультэт беларускай філалогіі. А можна да вас у рэдакцыю прыйсці з сяброўкамі, паглядзець як робіцца газета?

- Канешне.

І мне стала хораша на душы. Мае прадчуванні ад сустрэчы з Нараччу нечакана прыемна ўзбагаціліся знаёмствам з такімі вось цудоўнымі дзяўчынкамі, якія і ў наш час імкнуцца больш чытаць, чым глядзець тэлевізар, і канешне ж, марыць... Як захаваць гэта ўсё, запомніць, не разгубіць?..

Ірына КУЛІКОЎСКІХ.
Фота Юрыя БОНДАРАВА.

Навіны

2002 - год мадэрнізацыі

Развіццё інфармацыйных тэхналогій бударажыць чалавечы розум ужо больш як паўстагоддзя. Раней кожнае дзесяцігоддзе, год, а цяпер кожны месяц распрацоўшчыкі вылічальнай тэхнікі заяўляюць пра новыя дасягненні. А праз нейкі час і гэтыя навінкі становяцца будзённымі. Камп'ютэры назаўсёды ўвайшлі ў наша жыццё. Сёння паўнацэнная работа з тэкстамі, фотаздымкамі і відэаграфікай немагчымая без Інтэрнета і электроннай пошты, а займальны адпачынак для многіх пачынаецца толькі тады, калі ўключана гульнявая прыстаўка.

І ўсё ж вядучыя вытворцы працэсараў вектар сваіх даследаванняў накіроўваюць на прафесійных карыстальнікаў ПК. Менавіта яны ацэньваюць на практыцы ўсе прапановы. Адну з апошніх у канцы мая прадставіла кампанія Intel.

У Маскве расійскімі дылерамі кампаніі былі выстаўлены на агляд новыя камп'ютэры на базе мікрапрацэсараў для настольных сістэм Intel Pentium-4 з тактавымі частотамі 2,53, 2,40 і 2,26 ГГц. Усе тры наборы мікрасхем - 845G, 845E, 845GL - аснашчаны інтэграванымі сродкамі падтрымкі высакахуткаснай універсальнай паслядоўнай шыны (USB 2.0).

Як адзначыў на прэс-канферэнцыі спецыяліст расійскага прадстаўніцтва Intel па прымяненню прадукцыі Віталь Бяляўцаў, новыя працэсары забяспечваюць карыстальнікам больш высокую прадукцыйнасць, якая ў сваю чаргу дае магчымасць для шырокапалоснай перадачы лічбавых музычных запісаў, фатаграфій, фільмаў у лічбавым фармаце. Дарэчы, усплёск папулярнасці розных лічбавых прыстасаванняў з'яўляецца адным з галоўных фактараў попыту на наборы мікрасхем новага пакалення. Так, да канца 2001 года лічбавыя камеры ўжо мелі 33 працэнты амерыканскіх карыстальнікаў Інтэрнета. Паводле прагнозаў, да канца 2002 года гэты паказчык можа вырасці да 60 працэнтаў.

У той жа час наступствы пагаршэння сітуацыі на рынку персанальных камп'ютэраў у 2001 годзе адчувальныя і цяпер. У аналітычнай кампаніі Garther лічаць, што сёлета значнага росту рынку ПК не адбудзецца, гаворка пойдзе толькі пра мадэрнізацыю. У якасці адной з яе прычын адзначаецца неабходнасць абнаўлення машын папярэдняга пакалення ў сувязі з заканчэннем жыццёвага цыкла. У бліжэйшы час павысіцца цікавасць спажыўцоў да партатыўных камп'ютэраў. Што да базавай канфігурацыі, то ў канцы 2002 года, як прадказваюць спецыялісты, яна будзе ўключаць працэсар з тактавай частатой 3,5 ГГц, аператыўную памяць аб'ёмам 512 МБ жорсткі дыск ёмістасцю 300 ГБ.

Ігар КАНДРАЛЬ.

У Беларусі пройдзе навукова-практычны семінар "Нематэрыяльная культурная спадчына: праблемы і перспектывы"

Ён будзе наладжаны 20-21 чэрвеня ў Мінску. Яго арганізатарамі з'яўляюцца Нацыянальная камісія па справах ЮНЕСКА, Міністэрства культуры Беларусі, Беларускі дзяржаўны універсітэт культуры, Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору НАН Беларусі, Гомельскі дзяржаўны універсітэт імя Францыска Скарыны.

Як паведаміў прэс-сакратар МЗС Павел Латушка, семінар праводзіцца ў рамках работы па падрыхтоўцы заяўкі на ўключэнне ў спіс ЮНЕСКА "Шэдэўры вуснай і нематэрыяльнай спадчыны чалавецтва" вуснага і песеннага фальклору Усходняга Палесся. Асаблівасцю гэтага рэгіёну з'яўляецца абсалютная унікальнасць вуснай спадчыны - традыцый, звычаяў, рытуалаў, якія страчаны іншымі славянскімі народамі, але захаваліся да сённяшніх дзён ва Усходнім Палессі.

БЕЛТА.

Семінары

Прафесію выбіраем у першым класе

Прафарыентацыя ў пачатковых класах - такога яшчэ не было. Пад эгідай РЦПАМ на базе сярэдняй школы № 30 Мінска быў праведзены семінар па тэме "Работа па прафесійнай арыентацыі ў пачатковых класах", куды былі запрошаны кіраўнікі метадычных аб'яднанняў пачатковых класаў сярэдніх школ Кастрычніцкага раёна сталіцы.

З самых першых класаў дзіця набывае другую сям'ю, імя якой - школа. Калі дзіця ў сярэднім бывае ў ёй шэсць гадзін, дык гэта складае адну чацвёртую сутачнага часу. Але многія бываюць там і больш. Эканамічныя ўмовы сям'і ўсё менш і менш дазваляюць бацькам бываць са сваімі дзецьмі, гаварыць, абмяркоўваць, паказваць, вучыць і марыць з імі. А гэта азначае, што будучае нашай нацыі ў многім залежыць ад школьнага выхавання. Кожны маленькі чалавек абавязкова калісьці вырасце і стане шукаць сваё месца ў жыцці, у тым ліку і прафесійным. Задумваючыся над гэтым, прыходзіш да высновы, што сапраўднымі профі становяцца тыя, хто свой інтарэс да якой-небудзь справы падмацоўвае стараннямі і працавітасцю. Знакаміты дырыжор Міхаіл Фінберг прызнаўся ў інтэрв'ю, што, прыступаючы да работы ў аркестры, працаваў па 12-15 гадзін у суткі. А выхаванне любові да працы, станоўчых адносін да яе, працавітасці, цярпення, уседлівасці і іншых характэрных якасцей пачынаецца з ранняга дзяцінства, г.зн. з пачатковай школы. І галоўная роля ў гэтым працэсе належыць настаўніку. Таму размова аб рабоце па прафарыентацыі ў пачатковых класах і была распачата з кіраўнікамі метадычных аб'яднанняў настаўнікаў пачатковых класаў.

Цэлы навучальны год педагогі сярэдняй школы №30 Мінска Ядвіга Антонаўна Максімовіч і Тамара Эдуардаўна Барысенка працавалі над стварэннем праекта будучай праграмы па прафарыентацыі ў пачатковых класах. Ім нястомна дапамагала педагог-практык Таццяна Эдуардаўна Кахто. На семінары настаўнікі пазнаёмілі ўдзельнікаў з будучым тэарэтычным праектам праграмы па прафарыентацыі, расказалі пра мэты і задачы праграмы, аб формах работы па яе рэалізацыі, аб перыядах пачатку і пераходу на наступны этап.

Цікавай была практычная частка семінара, галоўнымі ўдзельнікамі якой сталі дзеці, вучні Т. Э. Кахто, якая на справе адпрацоўвала тэарэтычную частку праграмы. Каго толькі дзеці не прадстаўлялі? Гэта дызайнеры, будаўнікі, архітэктары, мастацтвазнаўцы, скульптары, шкловыдзімальшчыкі, артысты, музыканты, экскурсаводы па горадзе, пабудаваным сваімі рукамі. Выступленні дзяцей падмацоўваліся іх жа малюнкамі і доказамі ў практычнасці прымянення таго альбо іншага матэрыялу, з якога выраблены скульптуры. Шкловыдзімальшчыкі называлі сваю трубку чароўнай палачкай. Бо толькі з яе дапамогай можна вырабляць цуды са шкла. Дзеці расказвалі аб працэсе работы і неабходных інструментах, аб патрабаваннях да чалавечых якасцей той альбо іншай работы. Музычныя творы ў выкананні маладых артыстаў мелі свой поспех.

У рабоце семінара прымала ўдзел і псіхолаг школы Жанна Міхайлаўна Бізук. Яна засяродзіла ўвагу на неабходнасці і важнасці арганізацыі прафарыентацыйнай работы з пачатковых класаў. "Ва ўзросце "чамучак" важна падтрымліваць і развіваць любы інтарэс і вучыць іх не адступаць пры першых цяжкасцях", - гаварыла Жанна Міхайлаўна. Кіраўнікі метадычных аб'яднанняў атрымалі практычны матэрыял, які, спадзяюся, дапаможа развіваць і працягваць работу. Гэта слоўнікавыя словы для работы на ўроках рускай мовы па прафарыентацыі; прыкладны змест слоўніка прафесій для вучняў пачатковых класаў; віды работ са слоўнікавымі словамі; рэкамендаваныя экскурсіі; формы работы па прафарыентацыі ў пачатковых класах. У працэсе работы семінара паступалі прапановы аб дапаўненні ў праграму, якія будуць улічаны пры яе складанні на будучы год. Падымаліся пытанні пераемнасці сярэдняга звяна, назапашвальнасці матэрыялу.

Раіса МАЛІНОЎСКАЯ.

У перамогі салёны прысмак

У Мінску на беразе Цнянскага вадасховішча адбылася ваенна-спартыўная эстафета для дапрызыўнай моладзі. З ініцыятывай яе правядзення выступіла адміністрацыя Савецкага раёна сталіцы.

Напярэдадні мерапрыемства ў навучальныя ўстановы раёна былі разасланы запрашэнні прыняць удзел у спаборніцтвах. Прыкладалася да іх і палажэнне аб правядзенні спаборніцтваў.

Неабходна адзначыць, удзельнікам ваенна-спартыўнай эстафеты трэба было вытрымаць няпростыя іспыты. Амаль трохкіламетровая дыстанцыя ўключала ў сябе не толькі бег па перасечанай мясцовасці. Падлеткі пераадольвалі таксама водную перашкоду, ажыццяўлялі вышынную пераправу над кастром, перапаўзалі пад калючым дротам, вызначалі азімут, дастаўлялі важныя данясенні, пераносіл параненых, вялі стральбу з пнеўматычнай вінтоўкі, кідалі сапёрныя лапаткі... За "праколы" на тым або іншым этапе спаборніцтваў суддзі назначалі штрафныя ачкі. А завяршылася эстафета раскладаннем камандай агня. Тым удзельнікам спаборніцтваў, хто не змог захаваць запалкі сухімі пасля пераадолення воднай перашкоды прадастаўлялася "крэсіва", але ў дадатак да яго зноў жа штрафныя ачкі.

Весткі

По адзінадушнаму меркаванню журы, у склад якога ўваходзілі прадстаўнікі адміністрацыі Савецкага раёна сталіцы, інспекцыі па справах непаўналетніх, раённага ваеннага камісарыята, па выніках спаборніцтваў лепшым быў прызнаны ваенна-патрыятычны клуб "Тарнада". Хлапчукі, якія прадстаўлялі гэты клуб, умудрыліся адарвацца ад каманды Мінскага дзяржаўнага фінансава-эканамічнага каледжа, што заняла другое месца, ажно на дзесяць хвілін.

Зрэшты, раней "Тарнада" ўжо ўдзельнічаў у міжнародных спаборніцтвах, якія праходзілі ў Калінінградзе, куды з'ехаліся сорак чатыры каманды. Ваенна-патрыятычны клуб заняў тады шостае месца. Там жа, у Калінінградзе, удзельнікі "Тарнада" выступалі ў ролі інструктараў у ходзе экстрэмальнага лагера, арганізаванага для школьнікаў. На рахунку клуба - і іншыя перамогі.

Трэцяе месца ў ваенна-спартыўнай эстафеце заняла каманда сталічнага ПТВ №63.

Усім пераможцам былі ўручаны дыпломы і граматы. Граматай за волю да перамогі ўзнагародзілі таксама каманду Мінскага дзяржаўнага вышэйшага радыётэхнічнага каледжа.

Пасля заканчэння эстафеты каардынатар спаборніцтваў Аляксей Слінько ў размове са мной зазначыў: "Калі я глядзеў на хлапчукоў на фінішы, бачыў бляск у іх вачах, лішні раз пераконваўся, што такія мерапрыемствы вельмі важныя для падлеткаў".

Дарэчы, паводле слоў Аляксея Слінько, напачатку ў ваенна-спартыўнай эстафеце выказалі жаданне ўдзельнічаць нават дзяўчаты з Мінскага паліграфічнага каледжа, але потым адмовіліся. Магчыма, прадстаўніц цудоўнага пола напалохала пераадоленне воднай перашкоды або паветраная пераправа... Так або інакш, але імкненне дзяўчат пахвальнае. У Расіі, напрыклад, яны - паўнапраўныя ўдзельніцы падобных спаборніцтваў. А выступаць горш за дзяўчат хлопцам неяк не да твару.

Напрыканцы застаецца дадаць: пры падвядзенні вынікаў ваенна-спартыўнай эстафеты для дапрызыўнай моладзі было прынята рашэнне зрабіць яе традыцыйнай і праводзіць кожны год.

Святлана МАКАРАВА.

Юных артыстаў віталі цёпла

Летнія канікулы пачынаюцца з цудоўнага, цёплага, як промні сонца, свята - Дня абароны дзяцей. Менавіта да яго аддзел адукацыі Заслаўскага гарвыканкама падрыхтаваў падарунак для выхаванцаў Радашковіцкай школы-інтэрната, дзе жывуць і вучацца 215 дзяцей-сірот.

Школа-інтэрнат (пасёлак Радашковічы) гасцінна прымала юных артыстаў з Заслаўя.

Вучні з дапамогай педагогаў склалі канцэртную праграму, у якой прымалі ўдзел узорны дзіцячы ансамбль народнай песні "Крыніца" (кіраўнік - Н.Н.Маскалёва), вакальная група сярэдняй школы №3 (кіраўнік - І.Р.Амеліна), вучні сярэдняй школы №2 Андрэй Канонік, Ірода Салаева, №3 - Дзіма Амбражэй, Віця Трасцянка. Яны ўдзельнікі і пераможцы агляду-конкурсу мастацкай самадзейнасці "Зоркі Заслаўя".

Інтэрнатаўцы вельмі цёпла сустракалі юных артыстаў. Твары дзяцей свяціліся ад усмешак, у вачах блішчалі іскрынкі радасці. Некаторыя папулярныя песні гледачы спявалі разам з гасцямі.

У школе-інтэрнаце таксама ёсць гурткі, у якіх дзеці займаюцца спевамі і танцамі, таму да канцэрта яны мелі і іншую, так бы мовіць, прафесійную, цікавасць - паспрабаваць параўнаць, а можа, і чамусьці павучыцца.

Невялікім дапаўненнем да канцэртнай праграмы сталі сціплыя, але неабходныя для выхаванцаў школы-інтэрната падарункі. Гарадскі камітэт БПСМ падараваў інтэрнатаўцам канцылярскія прылады, шампуні, зубную пасту, а аддзел фізкультуры, спорту і турызму - футбольныя майкі, ракеткі і шарыкі для настольнага тэнісу.

Намеснік дырэктара Зоя Міхайлаўна Макляк шчыра падзякавала гасцям.

У гутарцы з дырэктарам школы-інтэрната Анатолем Аляксандравічам Вятохам перад развітаннем мы прыйшлі да высновы, што такія сустрэчы павінны мець працяг і стаць традыцыйнымі.

Наталля СЕЛІВЕРСТАВА.

Вядомы тэзіс "Адукацыя праз усё жыццё" ў немалой ступені тычыцца і сучасных кіраўнікоў. Такую магчымасць у падрыхтоўцы, перападрыхтоўцы і павышэнні кваліфікацыі прадастаўляе ім Акадэмія кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь. У ёй набываюць новыя веды кіраўнікі самага высокага ўзроўню, у тым ліку міністры, дэпутаты. Пра асаблівасці навучальнай установы, якая рыхтуе кіраўніцкі састаў дзяржавы, расказвае нашаму карэспандэнту дырэктар інстытута дзяржаўнай службы Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, кандыдат гістарычных навук, дацэнт Віктар ГЕРМЯНЧУК.

Як стаць міністрам

Грамадства павінна ўсведамляць, што яго дабрабыт залежыць ад здольных кіраўнікоў

- Віктар Васільевіч, як вядома, структура Акадэміі кіравання складаецца з чатырох інстытутаў. Было б цікава даведацца, што ўяўляе сабою кожная з гэтых навучальных устаноў. Якія функцыі для іх вызначаны?

- Акадэмія кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь створана ўжо амаль 11 гадоў назад. Яе задача - падрыхтоўка, перападрыхтоўка і павышэнне кваліфікацыі кіруючых кадраў.

Зыходзячы з асноўных функцый дзейнасці нашай установы, створана і яе структура. Яна складаецца сёння з чатырох інстытутаў, якія займаюцца адпаведнымі сферамі дзейнасці.

Так, інстытут вышэйшых кіруючых кадраў займаецца павышэннем кваліфікацыі работнікаў органаў дзяржаўнага кіравання. Ён працуе па дзяржаўнаму заказу, і штогод вучобу ў ім праходзяць 4000 кіраўнікоў. Гаворка ідзе аб вышэйшым кіраўнічым персанале, пачынаючы ад начальнікаў упраўленняў і заканчваючы нават міністрамі.

У гэтым інстытуце навучанне праходзіць па кароткатэрміновай праграме. Кіраўнікі павышаюць кваліфікацыю ў рамках сваіх службовых абавязкаў альбо праходзяць толькі функцыянальную падрыхтоўку. Навучанне звычайна працягваецца 10-12 дзён.

Падрыхтоўкай будучай змены для кіруючай сферы займаецца ў Акадэміі інстытут дзяржаўнага кіравання. Ён забяспечвае падрыхтоўку спецыялістаў у галіне дзяржаўнага кіравання з ліку моладзі, якая закончыла школу альбо тэхнікум. Ён жа прадастаўляе магчымасць атрымання другой вышэйшай адукацыі. Спецыфіка гэтага інстытута заключаецца ў тым, што толькі ў ім існуюць спецыяльнасці, па якіх рыхтуюцца будучыя кіраўнікі. Гэта дзяржаўнае кіраванне і эканоміка, а таксама дзяржаўнае кіраванне і права. Адпаведна выпускнікі атрымліваюць кваліфікацыю мэнеджэра-эканаміста і юрыста з ухілам на кіраўнічую работу. У інстытуце навучаецца 125 студэнтаў на бюджэтнай аснове. Конкурс звычайна складае 4-5 чалавек на месца.

Трэцяя ўстанова, якая ўваходзіць у склад Акадэміі, - Інстытут дзяржаўнай службы. Ён займаецца перападрыхтоўкай кіруючых кадраў дзяржаўнага і гаспадарчага кіравання.

У нас займаюцца прадстаўнікі розных сфер дзейнасці і розных галін вытворчасці. Гэта можа быць кіраўнік завода, альбо сацыяльнай сферы раёна ці вобласці. Але ўсе яны павінны валодаць навыкамі кіраўніка, менеджэра.

У Інстытуце дзяржаўнай службы, улічваючы яго спецыфіку, існуюць тры асноўныя спецыяльнасці: дзяржаўнае кіраванне, міжнародныя адносіны і кіраванне суб'ектамі гаспадарання.

Па спецыяльнасці "Дзяржаўнае кіраванне" мы вядзем перападрыхтоўку спецыялістаў па наступных спецыялізацыях: дзяржаўнае і мясцовае кіраванне, рэгуляванне нацыянальнай эканомікі, кіраванне сацыяльнай сферай і інфармацыйныя тэхналогіі ў дзяржаўным кіраванні.

Спецыяльнасць "Міжнародныя адносіны" ўключае такія спецыялізацыі, як знешняя палітыка і дыпламатыя, міжнародныя эканамічныя адносіны. З гэтага навучальнага года ўвялі такую спецыялізацыю як мытная справа.

Кіраванне суб'ектамі гаспадарання прадугледжвае спецыялізацыі "Дзелавое адміністраванне", "Эканоміка і кіраванне на прадпрыемстве", у тым ліку аграрнага комплексу.

Фінансавы і банкаўскі менеджмент - таксама спецыялізацыя, якую мы пачалі культываваць зусім нядаўна.

У гэтым годзе было вырашана адкрыць такую спецыялізацыю як "Псіхалогія кіравання". Яна пакуль эксперыментальная, камерцыйная, але ў будучым зойме ў інстытуце сваё пачэснае месца.

Перападрыхтоўка ажыццяўляецца на базе дзяржаўнага заказу і на камерцыйнай аснове. Дзяржаўны заказ складае 380 чалавек. З іх 80 - на вочнай форме навучання. Каб трапіць у спіс дзяржаўнага заказу, трэба атрымаць рэкамендацыю калегіі Міністэрства альбо Дзяржкамітэта адпаведнай галіны, ці рашэнне аблвыканкама або Мінскага гарвыканкама, а таксама мець адпаведны стаж працы і быць залічаным у рэзерв кадраў. Але гэтага недастаткова. Для паступаючых ёсць яшчэ уступныя іспыты: субяседаванне па асновах канстытуцыйнага ўпарадкавання нашай дзяржавы, па асноўных накірунках унутранай і знешняй палітыкі, а таксама па выбранай спецыяльнасці; субяседаванне альбо экзамен па замежнай мове.

Акрамя гэтага ацэніваюцца і прафесійна-асобасныя якасці кіраўніка. Такая ацэнка ажыццяўляецца з дапамогай тэстаў, субяседаванняў з псіхолагамі.

Сёння ў нашым інстытуце займаецца каля 1300 чалавек. Гэта кіраўнікі самых розных узроўняў. Ідуць на вучобу да нас і дэпутаты. Адметна, што сярод слухачоў штогод вядзецца адбор у Расійскую акадэмію дзяржаўнай службы.

Адпаведна дагавору паміж нашымі ўстановамі на вучобу ў Расію мы адпраўляем 5 чалавек. Гэта перспектыўныя людзі, якія пасля заканчэння Расійскай акадэміі накіроўваюцца на вышэйшыя кіруючыя пасады ў розныя міністэрствы альбо ў органы Саюза Беларусі і Расіі.

Чацвёрты інстытут - гэта навукова-даследчы інстытут тэорыі і практыкі дзяржаўнага кіравання. Гэтае невялікае структурнае падраздзяленне выконвае заказы органаў дзяржаўнага кіравання ў галіне распрацоўкі нарматыўных дакументаў. Напрыклад, на аснове распрацовак вучоных нашай акадэміі быў прыняты Указ Прэзідэнта аб зацвярджэнні канцэпцыі дзяржаўнай кадравай палітыкі. Установай таксама распрацоўваюцца метадычныя матэрыялы ў галіне атэстацыі кадраў, работы з рэзервам. Рэцэнзуюцца розныя дакументы, у тым ліку экспертныя заключэнні. Гэта работа - вельмі важная. Як вядома, адукацыя заснавана на навуцы. І новыя распрацоўкі ў галіне тэорыі і практыкі дзяржаўнага кіравання адразу пераносяцца ў вучэбны працэс, адказваючы такім чынам на запыты нашых слухачоў.

Дарэчы, і студэнты актыўна займаюцца навукова-даследчай дзейнасцю. Гэта праграмы, у тым ліку ўдзел нашых студэнтаў у Рэспубліканскім конкурсе навуковых работ, дзе яны займаюць лідзіруючыя пазіцыі.

Слухачы таксама ўдзельнічаюць у даследаваннях. Аб гэтым сведчаць выпускныя кваліфікацыйныя працы. Гэта - сплаў тэорыі і практыкі, дзе на канкрэтных прыкладах і фактах свайго прадпрыемства, раёна, вобласці альбо ўвогуле галіны кіраўнікі прабуюць тэарэтычна і практычна асэнсаваць дзяржаўную палітыку і яе рэалізацыю. Напрыклад, даюцца рэкамендацыі па ўдасканаленні [illegible] сістэмы кіравання, [illegible] роду эканамічных [illegible]. Дарэчы сказаць, старшынь дзяржаўных экзаменацыйных камісій [illegible] вышэйшыя службовыя асобы рэспублікі.

Выпускі ў нас праходзяць некальکі разоў у год, у залежнасці ад тэрмінаў навучання. Між іншым скажу, што ў нас ужо пачалася прыёмная кампанія. У чэрвені ў нашым інстытуце будуць праводзіцца адборачныя іспыты новага кантынгента Інстытута дзяржаўнага кіравання.

Нядаўна праведзена алімпіяда, дзе былі адабраны лепшыя навучэнцы, якія стануць сёлета студэнтамі Акадэміі кіравання.

- Віктар Васільевіч, што дае Акадэміі такая гучная прыстаўка - "пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь"?

- Хачу адзначыць, што ўстанова не мае ніякіх льгот і не карыстаецца ніякімі прывілеямі. У нас дзейнічаюць такія ж стаўкі аплаты працы, як і ў іншых навучальных установах. Адна, і самая галоўная, адметнасць нашай установы - мы атрымліваем кіруючыя ўказанні ад Прэзідэнта і Адміністрацыі. Адзначу, што пры ўстанаўленні ў нашай рэспубліцы прэзідэнцкай формы кіравання была вострая патрэба ў кадрах на дзяржаўную службу. Неабходна была пераарыентацыя кадравага патэнцыялу на новую дзяржаўную палітыку. Таму ў 1995 годзе Акадэмія кіравання перайшла ў падпарадкаванне Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь. Гэта азначае, што кадравая палітыка нашай дзяржавы знаходзіцца ў кампетэнцыі яе Кіраўніка.

На нядаўнім семінары кіраўнікоў рэспубліканскіх і мясцовых органаў дзяржаўнага кіравання была абмеркавана нацыянальная мадэль грамадскага развіцця краіны і праблемы сучаснай кадравай палітыкі. Прэзідэнт па-ранейшаму настойвае на тым, што ва ўмовах карэнных пераўтварэнняў неабходны новы кадравы патэнцыял кіраўнікоў. За гэтым стаіць абнаўленне кіраўніцкага апарату, павышэнне кваліфікацыі ўжо дзеючых работнікаў, далучэнне да дзяржаўнай службы здольнай, ініцыятыўнай моладзі.

- Якія асноўныя прыярытэты вызначаюцца сёння ў кадравай палітыцы дзяржавы? Які ён - сучасны кіраўнік?

- На аснове ўжо згаданай нацыянальнай мадэлі грамадскага развіцця краіны неабходна фарміраваць дзяржаўнае мысленне кіруючых кадраў. Кожны кіраўнік павінен быць перакананым дзяржаўнікам. Пры падборы кадраў неабходна ўлічваць іх палітычныя якасці, маючы на ўвазе не партыйную прыналежнасць, а іх разуменне сутнасці грамадскіх працэсаў, уменне выкарыстоўваць палітычныя формы і метады работы.

І яшчэ адна задача - гэта адаптацыя кадравага корпуса, у тым ліку і самых кіраўнікоў, да сучасных умоў дзейнасці, перш за ўсё - да ўмоў сацыяльна арыентаванай рыначнай эканомікі. Веды, уменні і навыкі дзяржаўных служачых павінны пастаянна мадэрнізавацца і адпавядаць патрабаванням дзяржаўнай палітыкі і стратэгіі сацыяльна-эканамічнага развіцця.

Акрамя гэтага, ставіцца праблема аб павышэнні прававой культуры нашых кіраўнікоў. Строгае прытрымліванне заканадаўства дае гарантыю паспяховай работы многіх звёнаў дзяржаўнага апарату. Стаіць таксама праблема стандартызацыі яго работы. Гэта значыць, мы прызнаем, што кіраванне - асаблівая сфера прафесійнай дзейнасці, дзе існуюць свае крытэрыі ацэнкі, свае патрабаванні і магчымасці. Паступова мы прыходзім да пераканання, што без прафесіяналізацыі дзяржаўнай службы працаваць сёння немагчыма.

Згадзіцеся, давяраючы чалавеку дзейнасць **ад свайго імя дзяржава павінна быць пераканана, што ён будзе працаваць правільна, а грамадства павінна ўсведамляць, што яго дабрабыт залежыць менавіта ад здольных кіраўнікоў.**

Але важна зразумець, што гэта вельмі адказная, складаная і цяжкая работа. Тым больш калі кіраваць даводзіцца ва ўмовах пераходнага перыяду.

Нацыянальная мадэль развіцця нашага грамадства не выключае ролі навукі ў працэсе дзяржаўнага кіравання. Канешне, мы можам выкарыстоўваць вопыт іншых краін. Але нам неабходна свая, нацыянальная тэорыя і практыка дзяржаўнага кіравання. А сусветны вопыт павінен толькі трансфармавацца пад нашу ментальнасць. Нацыянальныя асаблівасці, традыцыі, у тым ліку традыцыі дзяржаўнасці, павінны быць закладзены.

Рыхтуючы сучасных кіраўнікоў мы закладваем фундамент для пераўтварэнняў і ў самім кадравым апараце. Кіраўнік з новымі падыходамі арганізоўвае апаратную вучобу, укараняе новыя формы і метады работы і тым самым "падцягвае" ўвесь апарат. Хаця, з другога боку, вельмі важна рыхтаваць і маладых людзей спецыяльна для работы ў органах дзяржаўнага кіравання. Каб яны прыходзілі на работу не проста як эканамісты ці юрысты, а ведалі асновы адміністрацыйнай навукі. Тым самым праблема адаптацыі і набыцця прафесійнага вопыта не займала б столькі часу [illegible] кадры, як цяпер. Праблема і [illegible], якая [illegible] не для [illegible] веды дастат[illegible].

Неабходна перш за ўсё фарміраваць вобраз чалавека, здольнага працаваць у новых умовах і цаніць сваю працу, грамадзяніна і патрыёта. Я мяркую, што гэта задача не толькі Акадэміі, а і іншай навучальнай установы. Таму не столькі аб рэформе адукацыі трэба сёння гаварыць, колькі аб тым, што менавіта адукацыя павінна служыць грамадству, яго прагрэсу, стратэгіі сацыяльна-эканамічнага развіцця краіны.

- Віктар Васільевіч, якім павінен быць змест навучання сённяшніх кіраўнікоў? Як вы складаеце вучэбныя планы і праграмы?

- Спецыфікай нашай Акадэміі можна лічыць тое, што мы вельмі аператыўна адклікаемся на патрабаванні часу, на прыярытэты развіцця нашай дзяржавы. Таму практычна штогод мяняем пералік спецыяльнасцей і спецыялізацый і, адпаведна, праграмы і вучэбныя планы.

Зразумейце, вучыць кіраўніка, які мае ўжо некалькі адукацый, вельмі складана. Яму трэба даць глыбокія, трывалыя і сучасныя веды, без якіх кіраваць сёння нельга. Вучоба для яго павінна стаць часткай службовай дзейнасці.

Мы асабістымі сіламі распрацоўваем стандарты адукацыі ў галіне дзяржаўнага кіравання, якія прадугледжваюць тыя аб'ёмы ведаў, уменняў і навыкаў, якімі павінен валодаць ідэальны кіраўнік.

Пры гэтым выкарыстоўваецца вопыт Расіі, Украіны, іншых краін. Цяпер на рынку адукацыйных паслуг працуе шмат дзяржаўных і камерцыйных арганізацый, якія прапаноўваюць свае тэхналогіі навучання. Але ўжо гадоў пяць назад мы пераканаліся, што экспансія замежных ВНУ не прынесла асаблівага выніку. Нават тыя праграмы падрыхтоўкі спецыялістаў у галіне дзелавога адміністравання, у галіне дзяржаўнага кіравання не адаптаваны пад нашы ўмовы і не могуць шырока выкарыстоўвацца. Таму больш надзейна працаваць асабістымі сіламі. Мы добра ведаем сітуацыю ў рэспубліцы, нашы традыцыі ў эканоміцы, у сферы кіравання. Штогод прадугледжваюцца стажыроўкі выкладчыкаў у органах дзяржаўнага кіравання. Нашы вучэбныя планы вельмі аптымізаваныя і тэрміны навучання дастаткова кароткія: за 10 месяцаў мы ажыццяўляем перападрыхтоўку кіраўнікоў і прысвойваем новую кваліфікацыю. На Украіне, напрыклад у Акадэміі дзяржаўнага кіравання пры Прэзідэнце Украіны раней рыхтавалі спецыялістаў толькі 1 год вочна. А сёння ўжо 1,5. У Расіі таксама пайшлі на павелічэнне тэрмінаў навучання. Але мы лічым, што існуючыя тэрміны - самыя аптымальныя.

Характэрна тое, што нашы вучэбныя планы распрацаваны пад кожную спецыялізацыю. Яны складаюцца з модуляў, якія, па нашым меркаванні, як бы ў комплексе адлюстроўваюць вобраз сучаснага прафесійнага кіраўніка. У спецыяльнасць "Дзяржаўнае кіраванне" ўключаецца модуль сацыяльна-гуманітарных дысцыплін. Гуманітарная культура кіраўніка - гэта вельмі важна. Ён павінен быць перш-наперш асобай. Таму ў акадэміі чытаюцца такія курсы, як палітычны інстытут і палітычныя працэсы ў рэспубліцы, гісторыя беларускай дзяржаўнасці, сучасная нацыянальная і сусветная культура, асновы культуры прафесійнай дзейнасці, замежная мова, фізічная культура і нават дзелавая беларуская мова.

Абавязковым блокам практычна па ўсіх спецыяльнасцях з'яўляецца блок эканамічных дысцыплін, куды ўваходзяць эканамічная тэорыя і эканоміка прадпрыемства, фінансава-крэдытная сістэма і дзяржаўнае рэгуляванне.

Не менш важным з'яўляецца блок кіруючых дысцыплін: тэорыя кіравання, тэорыя арганізацыі, дзяржаўнае кіраванне, інфармацыйная тэхналогія дзяржаўнага кіравання, псіхалогія кіравання, кіраванне экалагічнай бяспекай, кіраванне знешнеэканамічнай дзейнасцю, мясцовае кіраванне, кіраванне паводзінамі ў арганізацыях, кіраванне персаналам.

Абавязкова чытаецца комплекс прававых дысцыплін: прававыя асновы дзяржаўнага кіравання, грамадзянскае і працоўнае права. Пры гэтым мы стараемся ўлічваць спецыфіку слухачоў. Абавязкова мы ўводзім дысцыпліны спецыялізацый. Для спецыяльнасці, напрыклад, дзяржаўнае кіраванне выкладаем курс па дзяржаўнай кадравай палітыцы, дзяржаўнай службе, па асновах эканоміка-статыстычнага аналізу, дзяржаўнага рэгулявання эканомікі, сацыяльнай сферы, культуры, адукацыі, аховы здароўя. У працэсе індывідуалізацыі навучання выкарыстоўваем дысцыпліны па выбару, дзе слухачы маюць права выбраць той ці іншы спецкурс: гэта планаванне і прагназіраванне, фінансы і падаткі, вопыт мясцовага кіравання, сувязі з грамадскасцю, кіраванне інавацыямі, рыторыка, імідж кіраўніка, тэхналогіі дзелавых стасункаў, асновы самарэгуляцыі і рэлаксацыі, перагаворны працэс, дзелавы этыкет.

Хачу адзначыць, што ў нашай акадэміі працуе зладжаны і вельмі вопытны калектыў. У яго склад уваходзяць знакамітыя вучоныя, імёнамі якіх мы па праву ганарымся.

Яшчэ дадам, што ў нашай установе падтрымліваецца карпаратыўны дух служэння сваёй дзяржаве. Статус Акадэміі да гэтага абавязвае.

Гутарку вяла Ала КЛЮЙКО.

У суботу ісці ў школу неабавязкова

Перад намі пастаўлена задача пераводу агульнаадукацыйных школ у рэжым пяцідзённага вучэбнага і 6-дзённага рабочага тыдня. У сувязі з гэтым трэба вызначыцца ў механізме пераходу, які павінен быць даступным як для настаўніка, так і для вучня.

Пастаўленая задача закранае існуючы вучэбна-выхаваўчы працэс, які складваўся гадамі. Такім чынам мы павінны будзем правесці вялікую арганізацыйную работу ў плане растлумачэння сутнасці перамен сярод педагогаў, бацькоў і дзяцей.

Механізм пераводу ўстаноў адукацыі ў рэжым пяцідзённага вучэбнага тыдня дастаткова складаны, звязаны з шэрагам агульных і прыватных праблем. Таму ўся арганізацыйна-педагагічная работа аддзела адукацыі павінна быць накіравана на тое, каб як мага больш кваліфікавана і правільна ажыццявіць гэты пераход. Адназначна, што ў гэтым трэба пазбягаць маральных і кадравых страт.

У раёне праведзены круглыя сталы, інструкцыйна-метадычныя нарады з усімі катэгорыямі кіраўнічага саставу. У педагагічных калектывах праходзяць сходы, на якіх абмяркоўваюцца асноўныя ідэі і напрамкі работы. Усімі магчымымі каналамі інфармацыя даводзіцца да ведама бацькоў і вучняў. У ходзе праведзеных мерапрыемстваў выяўлены істотныя праблемы: пяцідзённы вучэбны тыдзень у прапанаваным Міністэрствам адукацыі варыянце прымаецца неадназначна.

Лічу, што ў рэжыме пяцідзёнкі без праблем можа працаваць пачатковая і базавая школы. Што тычыцца 10-11 класаў, то ў гэтым навучэнскім і педагагічным калектывам трэба вызначацца самастойна.

Асноўная праблема звязана з вучэбнымі планамі. На першы погляд, вялікая колькасць гадзін школьнага кампанента, адведзеная на развіццёвыя курсы, факультатывы, спецкурсы не можа быць рэалізавана ў поўнай меры, бо восем урокаў у вучэбны дзень - гэта, безумоўна, перагрузка для дзяцей, на якую не дадуць дазволу ўрачы-гігіеністы. А правядзенне іх у суботу - гэта ўжо вучэбная дзейнасць.

Думаю, што класы з профільным навучаннем перайсці на пяцідзёнку практычна не могуць. Інакш вучні будуць перагружаны, або пазбаўлены магчымасці атрымліваць дадатковую адукацыю.

Павелічэнне гадзін інварыянтнай часткі вучэбнага плана адбываецца ў пэўнай ступені за кошт гадзін працоўнага навучання. Але скажыце, якім чынам у сельскай мясцовасці захаваць прышкольна-доследныя ўчасткі і вырашыць праблему зніжэння кошту школьнага харчавання? Не можа не хваляваць і тое, што на гэтым пераходзе настаўнікі-прадметнікі, якія працуюць у сельскай школе, могуць застацца без метадычнага дня.

Выхаваўчая работа, якая патрабуе сістэмнасці, мэтанакіраванасці, пераносіцца на шосты дзень тыдня, бо заняткі клубаў, гурткоў, секцый і іншых маладзёжных аб'яднанняў становяцца немагчымымі пасля васьмі гадзін вучэбнай дзейнасці. Паўстае таксама пытанне, ці можа вучэбна-матэрыяльная і рэсурсная база забяспечыць арганізацыю ўсёй выхаваўчай дзейнасці толькі ў суботу? Вядома ж, што ў сельскай мясцовасці да паслуг дзяцей толькі школа і бібліятэка.

На маю думку, Міністэрству адукацыі неабходна прынцыпова вызначыцца і даць дакладны і зразумелы адказ па арганізацыі шостага дня. Калі ёсць заяўка на пяцідзёнку, дык навошта тады ў рэкамендацыях па напаўняльнасці шостага дня тыдня, падрыхтаваных Міністэрствам адукацыі, Нацыянальным інстытутам адукацыі, Акадэміяй паслядыпломнай адукацыі, прапісана: "У шосты дзень тыдня работа павінна быць арганізавана для ўсіх вучняў працягласцю не менш як 4-5 гадзін"?

Дык ці патрэбна абавязковае наведванне вучнямі шостага дня тыдня? Ці неабходны ўлік наведвання? І, урэшце, самае галоўнае - як быць з харчаваннем у гэты дзень?

Абмяркоўваючы з педагагічным калектывам гэтую праблему, мы прыйшлі да высновы, што наведванне дзіцем шостага дня не павінна быць абавязковым. Школе неабходна прапанаваць толькі пералік паслуг для дзяцей. Гэта значыць заняткі ў суботу павінны быць дакладна спланаваны, і складзены расклад №2. Але выбар застаецца за дзіцем: ці правесці гэты дзень з бацькамі, ці ісці ў школу. Школа не можа ўсебакова выхоўваць і развіваць падрастаючае пакаленне без асноў, якія закладваюцца ў сям'і бацькамі. Сёння, на жаль, дзяцей фарміруе ў вялікай ступені свет за межамі сям'і.

Старажытная ўсходняя мудрасць гаворыць: каб выхаваць добрага чалавека, трэба кожны дзень на працягу дзесяці гадоў даваць дзіцяці чатыры ўрокі - здароўя, любові, мудрасці, працы. Відавочна, што гэтая задача можа быць вырашана толькі сумеснымі намаганнямі сям'і і школы.

Тамара ПРЫМАК, загадчыца аддзела адукацыі Гомельскага райвыканкама.

Навукова-даследчая работа - з'ява дастаткова новая ў жыцці нашых школ. Хаця агульнавядома, што яшчэ ў дзіцячым садку дзеці пачынаюць фантазіраваць, а малодшых школьнікаў псіхолагі называюць не інакш, як даследчыкамі. Значыць, чым раней пачынаюць развівацца закладзеныя прыродай здольнасці, тым больш сённяшніх школьнікаў прыйдзе ў студэнцкую навуку, большая верагоднасць таго, што нехта з іх у будучым стане займацца сур'ёзнай навукай. Важна і тое, што навукова-даследчая дзейнасць вучняў з'яўляецца эфектыўным сродкам павышэння якасці адукацыі, развіцця творчай думкі і імкнення да пастаяннага ўдасканалення ведаў з улікам сучасных патрабаванняў навукі.

Першы крок да навукі

Для развіцця даследчай дзейнасці школьнікаў у вобласці існуюць і аб'ектыўныя ўмовы: адкрыты пяць ліцэяў, восем гімназій. Палова вучняў 8-11 класаў вывучае прадметы на павышаным і паглыбленым узроўнях. З імі займаюцца высокакваліфікаваныя педагогі, многіх з якіх па праву можна назваць навуковымі кіраўнікамі. Сярод іх Зінаіда Захарэнка, настаўніца біялогіі сярэдняй школы №4 Горак, Аляксандр Коласаў, настаўнік гісторыі сярэдняй школы №1 Чэрыкава, Ніна Сакава, настаўніца беларускай мовы і літаратуры Свіслацкай сярэдняй школы Асіповіцкага раёна, Алег Дзем'янкоў, настаўнік геаграфіі сярэдняй школы №2 Слаўгарада і інш.

Конкурс навукова-даследчых работ па гуманітарных, тэхнічных і прыродазнаўчых навуках, які праводзіцца ў вобласці, дае магчымасць прааналізаваць стан даследчай работы, вызначыць перспектывы развіцця. У гэтым годзе ў ім прынялі ўдзел больш як 200 старшакласнікаў, было прадстаўлена 140 работ.

Найбольшую цікавасць у школьнікаў выклікалі даследаванні па праблемах гісторыі Беларусі, біялогіі, рускай і беларускай літаратур, англійскай мовы.

Рэцэнзаваннем работ займаліся выкладчыкі Магілёўскага дзяржаўнага універсітэта імя А.А.Куляшова. У сваіх водгуках яны адзначалі дастаткова высокі ўзровень многіх работ.

Так, прафесар Е.Сянько ў рэцэнзіі на работу вучняў сярэдняй школы №4 Горак Ігара Лазарэвіча і Паўла Дзегцярэвіча "Радыеадчувальнасць насення некаторых відаў азімых злакавых культур" напісаў: "Работа мае тэарэтычную і практычную цікавасць, за арыгінальнасць матэрыялу і актуальнасць выбранай тэмы заслугоўвае самай высокай ацэнкі. Даследаванні такога плана неабходна працягваць, матэрыялы гэтых даследаванняў рэкамендаваць да апублікавання".

Кандыдат гістарычных навук, дацэнт, член-карэспандэнт Акадэміі адукацыі Беларусі В.Капыцін у рэцэнзіі на работу вучня сярэдняй школы №1 Чэрыкава Сяргея Сілкова "Селішчы Чэрыкаўскага раёна" адзначыў: "У рабоце дадзена апісанне новых, раней не вядомых помнікаў. Работа цудоўна выканана, дапоўнена якасным ілюстрацыйным матэрыялам з прыкладаннем карты археалагічных помнікаў, прысвечана актуальнай тэме, выканана на арыгінальных крыніцах і ўносіць важкі ўклад у вывучэнне старажытнай гісторыі Магілёўскага Пасожжа".

Даследчая работа вучняў сярэдняй школы №2 Слаўгарада "Асаблівасці фарміравання клімату Слаўгарада" рэкамендавана да публікацыі ў бюлетэні Магілёўскага абласнога аддзела беларускага геаграфічнага таварыства "Магілёўскі мерыдыян".

Па выніках конкурсу дзесяць работ адзначаны ўпраўленнем адукацыі аблвыканкама дыпломамі розных ступеняў і рэкамендаваны для абароны на студэнцкіх канферэнцыях Магілёўскага дзяржаўнага універсітэта, 38 работ прадстаўлены да ўдзелу ў студэнцкіх канферэнцыях.

Усяго ў іх упершыню ўдзельнічалі 9 школьнікаў. Для тых, хто абараняў свае работы, гэта было сур'ёзным выпрабаваннем. Бо ім давялося не толькі тэзісна выкладаць сутнасць сваіх даследаванняў, але і адказваць на вострыя, часам каверзныя, пытанні выкладчыкаў і студэнтаў. Вучні, якія прысутнічалі на канферэнцыі, атрымалі магчымасць параўнаць вынікі сваіх даследаванняў з іншымі, паўдзельнічаць у абмеркаванні ўзнятых праблем.

А ўсе разам яны зрабілі яшчэ адзін крок да сур'ёзнай навукі.

Конкурс паказаў і тыя праблемы, якія існуюць у навукова-даследчай дзейнасці школьнікаў. Перш за ўсё я недастатковае навуковае забеспячэнне, а значыць, пакуль яшчэ слабае супрацоўніцтва ў пытаннях даследчай дзейнасці паміж сярэдняй і вышэйшай школамі, адсутнасць пераемнасці ў даследчай рабоце. Навукова-даследчая дзейнасць школьнікаў практычна не фінансуецца, даследаванні, праведзеныя школьнікамі, не носяць прыкладнога характару. Актуальным застаецца пытанне стымулявання даследчай работы. Тут найбольш значным было б вырашэнне пытання пазаконкурснага паступлення вучняў-пераможцаў абласнога конкурсу ў рэгіянальныя вышэйшыя навучальныя ўстановы.

Вырашэнне гэтых пытанняў залежыць ад стварэння нарматыўна-прававой базы навукова-даследчай дзейнасці школьнікаў, якая б дакладна рэгламентавала абавязкі ўсіх тых, хто павінен садзейнічаць яе развіццю, пачынаючы са школ і заканчваючы структурамі Міністэрства адукацыі.

Валерый БАГДАНАЎ, начальнік упраўлення адукацыі Магілёўскага аблвыканкама.

...І фонд бацькоўскай салідарнасці

Задача пераходу на пяцідзённы вучэбны тыдзень і ўвядзення 10-бальнай сістэмы ацэнкі ведаў вучняў сёння ўжо не абмяркоўваецца - яна павінна вырашацца на практыцы. І калі 10-бальная сістэма ўкаранялася праз эксперымент у адной школе кожнага раёна рэспублікі ўжо на працягу трох гадоў, то вопыт работы агульнаадукацыйных школ у рэжыме пяцідзённага вучэбнага тыдня - надзвычай малы, бо апрабацыю пяцідзёнкі брэсцкія калегі ажыццяўлялі, працуючы па ранейшых вучэбных планах.

Масавы пераход на пяцідзёнку забяспечаны з боку Міністэрства адукацыі пераходнымі вучэбнымі планамі. Але, на жаль, яны толькі да пэўнай ступені накіраваны на пераадоленне тых недахопаў, якія існуюць у цяперашніх планах. Акрамя таго, да гэтага часу ўдзельнікі вучэбнага працэсу не азнаёмлены з праектамі новых вучэбных праграм. Усё гэта, безумоўна, прыводзіць да шэрагу новых праблем: працаўладкавання настаўнікаў у сувязі са змяншэннем вучэбнай нагрузкі, занятасці вучняў у шосты дзень тыдня, метадычнага дня настаўнікаў і інш.

Аднак для таго, каб арганізавана пачаць наступны навучальны год з улікам новага рэжыму работы, аддзел адукацыі раёна ўжо сёння прымае адпаведныя арганізацыйна-кіраўніцкія меры. Распачата поўнамаштабная растлумачальная работа сярод педагогаў, вучняў і бацькоў наконт сутнасці новаўвядзенняў. Падрыхтаваны матэрыялы для асвятлення ў раённых сродках масавай інфармацыі новых падыходаў да ацэнкі ведаў вучняў і арганізацыі пяцідзёнкі.

Добрай падмогай у прапагандзе новай сістэмы ацэнкі ведаў школьнікаў у раёне стаў эксперымент, што праводзіўся ў комплексе "Школа-сад". На базе гэтай навучальнай установы наладжваліся семінары дырэктараў школ і іх намеснікаў, вучоба ўсіх катэгорый настаўнікаў-прадметнікаў, што, безумоўна, дало магчымасць на практыцы пераканацца ў перавазе 10-бальнай сістэмы перад традыцыйнай. Пра гэта красамоўна сведчыць аналіз анкетавання сярод школьнікаў і настаўнікаў установы. Вучні дастаткова лёгка, без унутраных перажыванняў успрымаюць новыя адзнакі, пры гэтым пачуваюць сябе ў школе камфортна і, што самае галоўнае, маюць больш магчымасцей для раскрыцця сваіх здольнасцей. Педагогі ж убачылі ў новай сістэме сродак ацэнкі рэальных ведаў вучняў.

У раёне мяркуецца правесці серыю інструкцыйна-метадычных семінараў. Такім чынам, кожнаму настаўніку будзе дадзены час для самастойнай перапрацоўкі крытэрыяў ацэнкі па сваім прадмеце.

Як любое новаўвядзенне, пяцідзёнка выклікае занепакоенасць педагагічнай і бацькоўскай грамадскасці раёна па занятасці шостага дня рабочага тыдня ў плане захавання метадычнага дня настаўнікаў, дадатковага кантролю за наведваннем вучнямі школы ў гэты дзень і асабліва - наконт магчымага павелічэння колькасці правапарушэнняў падлеткаў у вольны ад заняткаў час.

У сувязі з гэтым аддзел адукацыі разумее, што, каб падахвоціць дзяцей наведваць школу ў суботу, неабходна памяняць падыходы да арганізацыі дзейнасці вучняў. Кожная навучальная ўстанова прадумвае ўжо загрузку шостага дня школьнага рабочага тыдня зыходзячы з актуальных праблем выхавання. На праведзенай нарадзе кіраўнікоў агульнаадукацыйных школ асаблівая ўвага была ўдзелена мерапрыемствам аздараўленча-фізкультурнай накіраванасці, масавым мерапрыемствам, дзугараднай занятасці, правядзенню факультатываў, заняткаў па інтарэсах.

У адукацыйных установах раёна шырока разгорнута работа па прадастаўленню школьнікам права выбару зместу і форм навучання. Сёння каля 41 працэнта вучняў 8-11 класаў часткова рэалізавалі сваё права выбару, займаючыся ў профільных класах. Адкрыты прагімназічныя і гімназічныя класы. Вядзецца падрыхтоўка да адкрыцця ў раёне ліцэйскага класа. Але гэта прэрагатыва горада, бо ва ўмовах недастатковага фінансавання арганізацыя падвозу дзяцей з сельскіх школ застаецца праблематычнай.

Працягваецца работа аддзела адукацыі і па іншых накірунках. Распрацаваны і зацверджаны райвыканкамам праграма пазабюджэтнай дзейнасці, пералік платных паслуг, зарэгістраваных у абласной камісіі па цэнах, створаны пры некаторых школах папячыцельскія саветы. У раёне прапрацоўваецца пытанне аб заключэнні дагавораў з бацькамі, і, як вынік, рыхтуецца палажэнне аб фондзе бацькоўскай салідарнасці.

Аднак складанай застаецца праблема фінансавання, з-за чаго адукацыя раёна завінавацiла вялікія сумы унітарнаму прадпрыемству "Жылкамгас" і энергетыкам. З гэтай прычыны спецыяльныя рахункі школ заблакіраваны, і заробленыя грошы, пакуль яшчэ, праўда, невялікія, ідуць на пагашэнне пазык, а не на паляпшэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстаноў адукацыі.

Пытанняў, безумоўна, шмат. Аднак новаўвядзенні, якія паступова ўваходзяць у школьнае жыццё, ужо падмацаваны шэрагам адпаведных нарматыўна-дырэктыўных дакументаў і вучэбна-метадычных комплексаў. І наша задача - давесці вызначаныя арыенціры ў навучанні і выхаванні да настаўніка.

Аляксандра КОШЫЦ, загадчыца аддзела адукацыі Круглянскага райвыканкама.

Камандзіроўка па пісьму

Раз-вымова, два-вымова... А за што?

У пісьме, што прыйшло ў рэдакцыю з далёкага ад сталіцы Касцюковіцкага раёна, сітуацыя акрэслівалася наступным чынам. Настаўніца Прусінскай базавай школы Валянціна Міхайлаўна Елісеенка пісала аб працяглым канфлікце з дырэктарам школы і пазбаўленні яе прэміі. Акрамя выкладчыцкай работы, Валянціна Міхайлаўна выконвае абавязкі старшыні прафкама. Гэтая акалічнасць, на яе думку, і з'яўлялася адной з прычын, і не апошняй, канфлікту.

Першае ўражанне пра педагогаў з Касцюковічаў склалася ў мяне на свяце апошняга званка, якое якраз праходзіла ў час маёй камандзіроўкі. Сярэдняя школа №3 - адна з лепшых не толькі ў горадзе, але і ў раёне. Ёсць тут і таленавітыя настаўнікі, і здольныя дзеці (сярод выпускнікоў ёсць ужо і студэнты па выніках алімпіяд, якія праводзіліся ў асобных ВНУ), неблагая матэрыяльна-тэхнічная база. Ды і іншыя школы нічым не адрозніваюцца, напрыклад, ад навучальных устаноў сталічнай вобласці. І па выніках паступлення, і па знешняму выгляду.

Разам з тым хапае і праблем. Прыпынена будаўніцтва другой і трэцяй чаргі Касцюковіцкага цэментнага завода з-за адсутнасці сродкаў. А між тым, завод з'яўляецца горадаўтваральным прадпрыемствам, і яго фінансавыя праблемы адбіваюцца на бюджэце горада.

На 40 працэнтаў раён датуецца з вобласці, а датацыі паступаюць, як правіла, у канцы месяца. Таму са спазненнем выплочваецца зарплата, пра адпускныя можна толькі марыць. Палову раёна закранула чарнобыльская хмара. Многія маладыя сем'і паехалі з вёсак у Мінск, Магілёў, раённы цэнтр.

Няўмольна змяншаецца колькасць дзяцей, таму некалькі сярэдніх школ будуць пераўтвораны ў школы-сады, адна - у базавую, і адна пачатковая школа будзе закрыта. Закранула дэмаграфічная праблема і Прусінскую базавую школу, размовы аб яе рэарганізацыі ішлі ўжо другі год. Недзе з пачатку года з настаўнікамі ўжо вядуцца перамовы аб новым месцы працы - 60 працэнтаў настаўнікаў жывуць у горадзе, і ўсе яны будуць працаўладкаваны ў іншых установах адукацыі.

У гэтай складанай эканамічнай сітуацыі ўзрастае роля прафсаюзаў у абароне правоў працоўных. Усе мерапрыемствы па скарачэнню педагогаў павінны праводзіцца ў строгай адпаведнасці з заканадаўствам.

Як вядома, у снежні мінулага года выйшла вядомая Пастанова Савета Міністраў аб уплаце членскіх узносаў наяўнымі грашыма. І ў студзені гэтага года Валянціна Міхайлаўна і іншыя члены прафкама вырашылі сабраць сход, растлумачыць сітуацыю педагогам і персаналу школы. Адразу зазначым, што гэтая пастанова не паўплывала на дзейнасць прафсаюзнай арганізацыі - яна была захавана.

Аб'яўлены быў сход на 14 гадзін. А фактычна адбыўся крыху раней, захапіўшы частку ўрока. Дзеці ў гэты час працавалі самастойна. Па словах Валянціны Міхайлаўны, настаўнікі спазніліся на 5-7 хвілін. Дырэктар жа, Спраўнікаў Уладзімір Васільевіч, сцвярджае, што на 15. Так з'явілася першая вымова - за зрыў вучэбна-выхаваўчага працэсу. У выніку Валянціна Міхайлаўна была пазбаўлена прэміі на 100 працэнтаў.

Паколькі Валянціна Міхайлаўна з'яўляецца старшынёй прафкама, аб'яўленне вымовы ёй павінна ўзгадняцца з райкамам прафсаюза. Аднак ўзгаднення не было, тым самым было парушана пагадненне Міністэрства адукацыі і Рэспубліканскага камітэта прафсаюзаў работнікаў адукацыі і навукі (§7). Акрамя таго, калі на прафсаюзным сходзе прысутнічалі ўсе настаўнікі, дык чаму была пазбаўлена прэміі толькі Валянціна Міхайлаўна? Пасля гэтага інцыдэнту ў школу прыязджаў прадстаўнік райкама прафсаюза, але вымова так і не была адменена.

Другая вымова была аб'яўлена праз два месяцы з фармулёўкай "за крадзеж кнігі загадаў". Таксама без узгаднення з райкамам прафсаюза. Зноў жа (у час размовы) у кожнага з абодвух бакоў былі свае версіі, але тым не менш існуе парадак захоўвання службовых дакументаў, і калі мае месца факт крадзяжу - ён павінен мець бясспрэчныя доказы. Іх няма.

Па словах дырэктара, ён прапаноўваў Валянціне Міхайлаўне паехаць да загадчыка райана Віктара Міхайлавіча Шведава, каб той ацаніў сітуацыю ў школе як вышэйстаячы кіраўнік. Але настаўніца адмовілася. Мне яна патлумачыла, што не верыла ў вырашэнне канфліктнай сітуацыі на мясцовым узроўні. Таму і напісала ў рэдакцыю.

Разам з загадчыкам райана ў школу завітаў і намеснік старшыні райвыканкама па сацыяльных пытаннях Віктар Іванавіч Сугака. У выніку было прынята рашэнне адмяніць другую вымову як беспадстаўную. Што датычыцца першай вымовы, дык тут сітуацыя не была вырашана канчаткова. Але калі браць за аснову ўжо згаданае пагадненне, яна таксама мае быць незаконнай. Тым больш што ва ўмовах закрыцця школы з любой іскры магло разгарэцца полымя, што ў рэшце рэшт і атрымалася. І абавязак кіраўніка ў пэўных сітуацыях - быць больш разважлівым, аналізаваць магчымае развіццё падзей. Дык, можа, больш важна захоўваць школьны рэгламент па сутнасці, а не па колькасці гадзін? Валянціна Міхайлаўна ніколі не мела заўваг па працы, была ўдзельніцай раённых і абласных семінараў па абмену вопытам, мела заахвочванні і грашовыя прэміі. Дваццаць пяць гадоў таму маладзенькай выпускніцай Магілёўскага педвучылішча пераступіла парог школы, потым завочна скончыла педінстытут. І тут раптам зрабілася злоснай парушальніцай працоўнай дысцыпліны. Вядома, у кожным калектыве ёсць канфліктныя сітуацыі, але вырашаць іх трэба ў адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам.

Валянціна Міхайлаўна, калі мы гутарылі з ёй адзін на адзін, расказала мне пра сваё жыццё-быццё, пра дзяцей - сын ужо вучыцца ў тэхнікуме, дачка збіраецца ў музычнае вучылішча, пра вялікую гаспадарку, без якой у вёсцы не пражыць. Словам, звычайнае нялёгкае жыццё вясковай настаўніцы, якой часам няма каму выказаць свой боль. І хто, як не дырэктар, павінен ствараць у школе атмасферу цярплівасці, добразычлівасці, ветлівасці?

І яшчэ такі сумны момант. За канфліктам лакальнага маштабу ніхто ў Прусінскай школе не падумаў аб тым, што нядрэнна было б скасіць траву каля школы, зрабіць хоць адну кветкавую клумбу, крыху змяніць афармленне школьнага вестыбюля. Некаторым карцінам тут па "сто" гадоў. Чаму ў суседнім Тупічыне школа выглядае, як на выставе? Сапраўды, школа новая, пабудаваная ў пасёлку для перасяленцаў, але адчуваецца тут рука гаспадара. У дырэктара Сямёна Трафімавіча Панькова шмат клопатаў: па добраўпарадкаванні школы і ўчастка. Усё гэта робіцца ў кантакце з прафсаюзным камітэтам, і ніхто тут ні з кім не сварыцца. Відаць, прычыны канфлікту наймальніка і старшыні прафсаюзнага камітэта ўсё ж куды больш глыбокія, чым спосаб уплаты прафсаюзных узносаў.

Нялёгкі час перажывае зараз настаўніцтва. Школа - гэта люстэрка грамадства. І тыя сацыяльныя катаклізмы, якія ў ім адбываюцца, у гэтым годзе як ніколі балюча ўдарылі па тых, хто вучыў нас дабрыні, прыстойнасці, уменню заставацца людзьмі ў любых сітуацыях. Загадчык райана запэўніў мяне, што прусінскія настаўнікі будуць працаўладкаваны, Валянціна Міхайлаўна будзе працаваць у пачатковай школе, а старэйшыя дзеці будуць вучыцца ў трэцяй школе і змогуць атрымаць прыстойныя веды, якія дадуць ім магчымасць атрымаць у далейшым добрую адукацыю. На жаль, база Прусінскай школы не давала такой магчымасці.

... А ўвогуле шкада, што першага верасня ў Прусінскай школе зазвініць званок толькі для пачаткоўцаў. І што не ўсё складна ў нашым каралеўстве, калі закрываюцца школы.

Ала ШАЎЦОВА.

Лета-2002

Прачытаем кнігу пад назвай "Прырода"

Сёння дзіцячыя аздараўленчыя летнікі маюць розную ведамасную прыналежнасць, розныя ўзроўні матэрыяльнага, медыцынскага і тэхнічнага забеспячэння, асаблівасці ў камплектаванні педагагічнымі кадрамі, у метадычнай падрыхтоўцы, але адна акалічнасць характэрная для большасці з іх - летнікі размешчаны ў непасрэдным акружэнні прыроды. І гэта павінна актыўна выкарыстоўвацца ў рабоце з дзецьмі.

Лета з'яўляецца найлепшай парой, каб спалучыць веды, атрыманыя вучнямі на ўроках біялогіі, геаграфіі, астраноміі, батанікі і іншых школьных прадметаў, са стасункамі з навакольным светам, напоўніць жыццё рэальнай, практычнай экалагічнай дзейнасцю. У свой час вядомы педагог Васіль Аляксандравіч Сухамлінскі пісаў: "Ідзіце ў поле, у парк, піце з крыніцы думкі, і гэтая жывая вада зробіць вашых выхаванцаў мудрымі даследчыкамі, цікавымі людзьмі і паэтамі".

Асаблівую актуальнасць праблема ўзаемадзеяння чалавека з прыродай набывае ў горадзе з яго экалагічна абдзеленым асяроддзем. Шырокае выкарыстанне ва ўсіх сферах жыцця розных электронных прыладаў (камп'ютэраў, тэлевізараў, аўдыё- і відэатэхнікі) яшчэ больш аддаляе сённяшніх школьнікаў ад рэальнага свету прыроды. Веды, атрыманыя ў большасці з дапамогай тэкстаў, малюнкаў, фотаздымкаў, фільмаў пры адсутнасці непасрэднага кантакту з прыродай, адносяцца да катэгорыі фармальных. Такая адукацыя і асабліва прыродазнаўчага, экалагічнага досведу не могуць лічыцца паўнацэннымі.

Менавіта таму ў многіх краінах свету ўсё больш шырокае развіццё атрымлівае неафармальная экалагічная адукацыя.

Асноватворнай ідэяй такога падыходу з'яўляецца адукацыйная дзейнасць непасрэдна ў прыродзе, праз цесную сувязь з ёй. З гэтай мэтай ствараецца сетка прыродаахоўных і экалагічных вучэбных цэнтраў і школ.

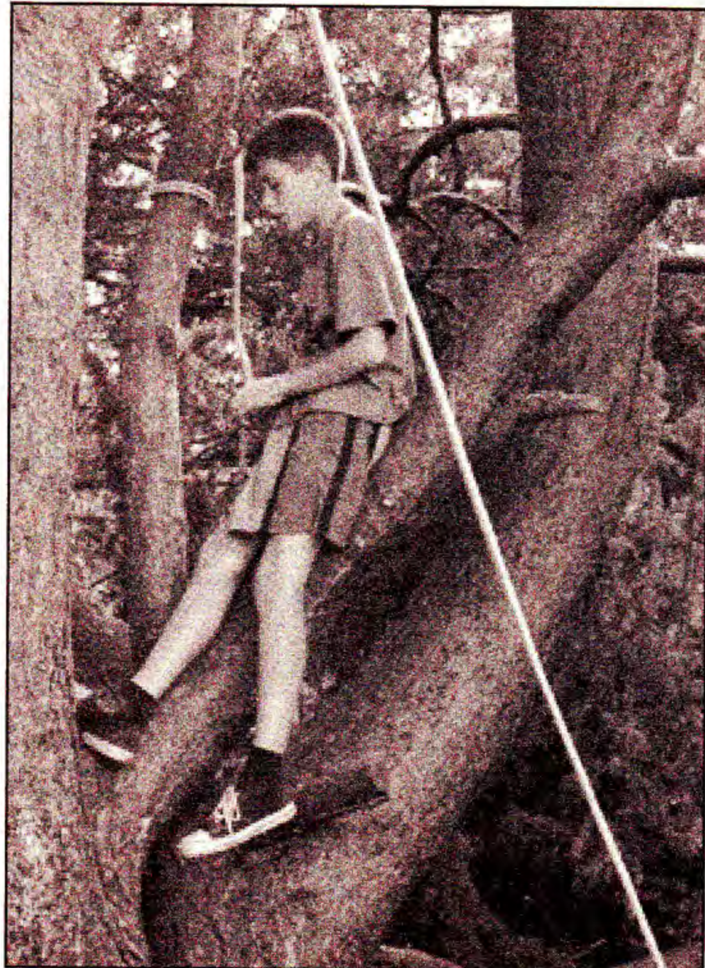
У сучасных эканамічных умовах рэспублікі стварэнне новага пазашкольнага экалагічнага цэнтра падаецца малаверагодным. Але ў гэтым напрамку можа больш змястоўна працаваць ужо існуючая дзіцячыя аздараўленчыя летнікі, і ў першую чаргу тыя, якія дзейнічаюць на працягу круглага года. Усе яны маюць шырокія магчымасці для арганізацыі экалагічных экскурсій, знаёмства дзяцей з разнастайнымі прыроднымі аб'ектамі, помнікамі прыроды, правядзення назіранняў за раслінамі і жывёльным светам, выканання нескладаных і пасільных для іх узросту экалагічных даследаванняў. Тут могуць быць створаны ўмовы, пры якіх вучні атрымлівалі б не гатовыя веды, а здабывалі б іх праз назіранні, даследаванні, практычны вопыт, пошук, эксперымент, вучыліся б разумець прыроду, бачыць яе прыгажосць і адчуваць асабістае задавальненне.

Калі яшчэ дзесяць гадоў назад праблематычнасць экалагічнага погляду на навакольны свет трэба было даказваць, дык сёння гэты тэзіс не выклікае сумнення. Падрыхтавана вялікая колькасць метадычных распрацовак, у якіх разглядаюцца розныя аспекты экалагічнай адукацыі школьнікаў. Але часцей за ўсё яны напісаны спецыялістамі тых або іншых прыродазнаўчых навук і маюць вузкаспецыялізаваны профіль. Такія метадыкі прыносяць плён у спецыялізаваных экалагічных лагерах, экспедыцыях, біялагічных школах, якія збіраюць ужо падрыхтаваных школьнікаў.

Для самых звычайных аздараўленчых летнікаў такія распрацоўкі могуць падацца складанымі ў выкарыстанні.

Неабходна стварыць простыя, даступныя, дзейсныя праграмы па экалагічнай адукацыі, накіраваныя перш за ўсё на навучанне ў прыродзе і праз прыроду, якія будуць спалучацца са школьнымі праграмамі па біялогіі, геаграфіі і іншых прадметах. Цэнтральнае месца ў гэтай рабоце можа быць адведзена экалагічным экскурсіям як найбольш даступнай, комплекснай і распрацаванай форме работы. Такім чынам, прадуманая праграма з'яўляецца адной з важных, але не адзінай перадумовай для поспеху ў працы па экалагічнай адукацыі ў аздараўленчым летніку.

Якасная рэалізацыя праграмы будзе ў значнай ступені залежаць ад педагагічных кадраў, іх адносін да прыроды, разумення экалагічных праблем, неабходных ведаў і арганізатарскіх здольнасцей. А такія кадры ў рэспубліцы ёсць. Гэта перш за ўсё педагагічныя работнікі экалагічных цэнтраў і

станцый юных натуралістаў, настаўнікі школ, ліцэяў, гімназій з экалагічным напрамкам, настаўнікі-прадметнікі, арганізатары школьных экалагічных праграм.

Вынікі экалагічнай дзейнасці школьнікаў у дзіцячым аздараўленчым летніку стануць дзейснымі, калі праца будзе арганізавана ў цесным узаемадзеянні з краязнаўцамі і турыстамі.

Што яшчэ можна зрабіць для падрыхтоўкі і арганізацыі экалагічнай працы дзяцей?

Гэта перш-наперш вызначыць педагога, які будзе арганізатарам і каардынатарам экалагічнага напрамку дзейнасці ў летніку; стварыць як мага больш змястоўную метадычную бібліятэку па экалагічнаму выхаванню; прыцягнуць да работы кваліфікаваных спецыялістаў і арганізаваць вучобу педагагічнага калектыву, які будзе працаваць летам; па магчымасці набыць самыя неабходныя прылады для змястоўнага і цікавага правядзення экалагічных экскурсій (компасы, карты, бінокль, вызначальнікі раслін і жывёл, лупы і г.д.)

І, нарэшце, вызначыць і размеркаваць сярод педагогаў найбольш цікавыя справы экалагічнага зместу, якія запатрабуюць групавой і індывідуальнай падрыхтоўкі.

Праграма дзіцячага аздараўленчага летніка - змястоўная і шматпланавая. Акрамя экалагічнага, яна, безумоўна, будзе ўключаць самыя розныя накірункі - мастацкі, спартыўны, турыстычны, інтэлектуальны, краязнаўчы і іншыя. Дзяцей чакаюць вялікія і цікавыя справы - розныя гульні, вечары, віктарыны, турніры. Не абыйдзецца і без шумных дыскатэк. Але сярод гэтага мноства спраў няхай знойдуцца месца і час, каб пaслухаць ціхую і гарманічную музыку лесу і рэчкі, пабачыць казачныя малюнкі зорнага неба, прачытаць захапляючыя старонкі вялікай і цікавай кнігі пад назвай "Прырода".

Анатоль АНДРУШКЕВІЧ,
супрацоўнік Беларускай вышэйшай народнай школы - Міжнароднага экалагічнага і культурнага цэнтра.

Фота Мікалая ПУСТАШЫЛЫ.

Меркаванне

30 прафесій для школьнікаў. Няўжо нам гэта не трэба?..

У "Настаўніцкай газеце" быў надрукаваны ліст бацькоў навучэнцаў, якія займаюцца ў Віцебскім міжшкольным навучальна-вытворчым камбінаце (МНВК), які закрываюць. Не-не, ды ў сродках інфармацыі паяўляюцца думкі аб закрыцці НВК. Няўжо яны сапраўды нам не патрэбныя? Хочацца расказаць аб Гродзенскім МНВК № 1, які ў гэтым годзе адзначыць сваё 25-годдзе.

Супрацоўнікі камбіната бачаць найпершую задачу ў дапамозе навучэнцам яшчэ за школьнай партай адаптавацца да жорсткіх патрабаванняў, якія прад'яўляюцца рыначнай эканомікай.

У МНВК школьнікі атрымліваюць агульнапрацоўную, політэхнічную, першапачатковую прафесійную падрыхтоўку.

За 25 гадоў змяніўся пералік прафесій, з якімі навучэнцы могуць пазнаёміцца. Калі спачатку іх было 8, такіх, як токар, швачка, аўтаслесар, дык зараз развіццё рыначных адносін у рэспубліцы адбілася і на дзейнасці МНВК. У нас вядзецца падрыхтоўка па такіх спецыяльнасцях, як сакратар-машыністка з веданнем замежнай мовы, прадавец-менеджэр, камерцыйны агент, бухгалтарскі ўлік - усяго па 30 прафесійных кірунках.

Навучэнцы 8-9 класаў для больш рацыянальнага прафесійнага самавызначэння знаёмяцца па "кальцавому" прынцыпу з працоўнымі навыкамі ў розных сферах вытворчасці. Гэта: металаапрацоўка, экалогія, медыцына, тэхналогія.

Вучні 10-11 класаў на пачатковым узроўні атрымліваюць прафесійную падрыхтоўку па найбольш масавых прафесіях: карыстальнік ЭВМ, швачка, повар-кандытар, афіцыянт-бармен, пажарны і інш.

У апошнія гады ідзе падрыхтоўка па асновах права, асновах педагогікі і псіхалогіі.

Нароўні з навучаннем дзяцей з агульнаадукацыйных школ у нас вядзецца прафесійная падрыхтоўка навучэнцаў вячэрняй школы па спецыяльнасцях: токар, вадзіцель, повар-кандытар, апаратар сувязі, памочнік выхавальніка.

Ужо некалькі гадоў наш камбінат вядзе працоўнае і прафесійнае навучанне дзяцей, якія маюць парушэнні разумовага і фізічнага развіцця, дзяцей-інвалідаў - навучэнцаў школы глухіх і са слабым слыхам, бо перад імі вострa стаіць праблема сацыяльнай адаптацыі ў грамадстве. Па гэтаму пытанню на базе камбіната праводзіўся семінар для інспектараў раённых аддзелаў адукацыі РАА Гродзенскай вобласці.

За 25 гадоў у МНВК навучаліся больш за 40 тысяч чалавек. Атрымалі кваліфікацыю каля 6,2 тысячы.

Не забываемся мы аб сваіх выпускніках. Па традыцыі, іх мы запрашаем на "Тыдні прафесіі", у журы конкурсаў.

Інжынерна-педагагічны калектыў МНВК з'яўляецца сувязным звяном у працы па прафарыентацыі са школамі, іншымі навучальнымі ўстановамі, базавымі прадпрыемствамі.

Дзверы камбіната заўсёды адчынены для супрацоўнікаў школ, бацькоў навучэнцаў. Кожны год праводзіцца сацыялагічнае апытанне бацькоў аб значнасці МНВК: 86% з іх задаволены тым, што дзеці набываюць прафесію ў камбінаце, 35% хочуць, каб іх дзеці працягвалі навучанне па спецыяльнасці. Не выпадкова на працягу ўсяго перыяду працы МНВК у нас праводзіліся семінары па пытаннях прафарыентацыі, працоўнага і прафесійнага навучання розных узроўняў: усесаюзны, рэспубліканскі, абласны, раённы. Кожны год навучэнцы 7-8 класаў школ Ленінскага раёна прыходзяць на экскурсіі ў камбінат, дзе знаёмяцца з умовамі вучобы і працы. Нашы супрацоўнікі імкнуцца, каб уражанні ад экскурсій засталіся добрымі.

У практыцы прафарыентацыйнай работы склаўся шэраг формаў, якія здабылі сваю папулярнасць. Кожны год праводзяцца конкурсы для старшакласнікаў "Супер-умелец", "Ад вучня да майстра", на якія запрашаюцца прадстаўнікі базавых прадпрыемстваў, шэфы. Мы ўдзячны за супрацоўніцтва кіраўніцтву і работнікам такіх прадпрыемстваў, як "Гарсвет", "Гроднааблпошта", прадстаўнікам завод "Гроднарэмкаммаш", ПТВ №49, ПТВ № 41. Асабліва хочацца адзначыць тыя прадпрыемствы, якія, самі знаходзячыся ў складанай сітуацыі, аказваюць дапамогу ў абсталяванні швейнага, такарнага, радыёмантажнага навучальных цэхаў: пальчаткавая фабрыка (дырэктар Г.І.Кулакоўская), в/а "Радыёхваля" (дырэктар В.В.Герасіменка).

Ужо на працягу трох гадоў камбінат фінансава забяспечвае свой навучальна-вытворчы працэс. Выручаныя ад рэалізацыі тавару, створанага старшакласнікамі, грошы ідуць на пакупку тканіны, прадуктаў, інструментаў, абнаўленне абсталявання.

Вядома, адным з паказчыкаў работы камбіната з'яўляецца паступленне нашых выпускнікоў у навучальныя ўстановы па профілю або працаўладкаванне па спецыяльнасці (35% вучняў групы "Бухгалтарскі ўлік" працягваюць вучыцца па спецыяльнасці, 25% - "Кухар-кандытар", 20% - "Малодшая медсястра").

Чакаем мы сваіх выпускнікоў на камбінаце ў якасці настаўнікаў і майстроў вытворчага навучання, тым больш, што такое ўжо здаралася. Вучнем аднаго са старэйшых настаўнікаў МНВК з'яўляецца цяперашні дырэктар Г.С.Руды, таксама на камбінаце працуюць вучні самога Г.С.Рудога - настаўнік А.М.Арцукевіч, майстар вытворчага навучання І.А.Кубракоў.

Мне здаецца, на пытанне "Ці патрэбны НВК?", улічваючы імкненне камбіната заняць моладзь, даць прафесію, рэалізаваць магчымасці і дапамагчы старшакласніку знайсці сябе, адказ будзе адзін: "Патрэбны!".

Ала КУЛІНКОВІЧ,
намеснік дырэктара па ВВП.

Спецыяльная адукацыя

Змагацца за кожнае дзіця

Якое няшчасце для бацькоў і грамадства, калі ў дзіцяці замаруджанае псіхічнае развіццё. Яго сябры і сяброўкі ідуць у агульнаадукацыйную школу, а яму трэба збірацца ў дапаможную школу ці ў інтэрнат. Так у асноўным раней і было, але не цяпер. Шчучынскі раённы аддзел адукацыі райвыканкама робіць усё для таго, каб і такія дзеці з часам сталі паўнацэннымі грамадзянамі нашай краіны. І тут ужо вызначылася адпаведная сістэма ў іх выхаванні і навучанні. Таму невыпадкова ў раёне быў праведзены абласны семінар на тэму "Актуальныя праблемы і шляхі ўдасканалення спецыяльнай адукацыі".

Яго адкрыла намеснік начальніка ўпраўлення адукацыі Гродзенскага аблвыканкама Вера Віктараўна Грышачка.

Пра арганізацыю спецадукацыі ў раёне, праблемы і перспектывы яго развіцця паведаміла інспектар раённага аддзела адукацыі Ірына Вітольдаўна Богдан. Вось ужо 21 год, як яна працуе ў гэтай сістэме. У раёне арганізавана інтэграванае, "надомнае" навучанне, забяспечана індывідуальнае навучанне дзяцей, якія раней не вучыліся. Іх летась было выяўлена 27. Школы адразу арганізавалі ім дапамогу.

Спачатку дзеці асвоілі праграму сацыяльна-бытавой адаптацыі. Было ўстаноўлена, што яны могуць вучыцца па праграмах, якія адэкватныя іх развіццю. І сёння для васьмі такіх дзяцей арганізавана навучанне на даму. Дарэчы, пры суправаджэнні бацькоў для дзяцей арганізуюцца заняткі на базе школ.

У многіх школах, пазашкольных установах якасна рэалізуецца адпачынак дзяцей. Яны наведваюць гурткі, заняткі па інтарэсах, спартыўныя секцыі, з'яўляюцца паўнапраўнымі членамі піянерскіх арганізацый, дзіцячых аб'яднанняў.

Ёсць дзеці, якія нават не могуць рухацца, гаварыць, не разумеюць мову. І тады школы арганізуюць педагагічны "патранаж". Дзяцей наведваюць педагогі, а таксама вучні-шэфы. Гэта садзейнічае развіццю і выхаванню. Вырысоўваецца ў раёне і сістэма прафесіянальна-працоўнай падрыхтоўкі дзяцей інтэграваных класаў, падрыхтоўкі дзяцей-інвалідаў са шматлікімі парушэннямі развіцця.

Аб арганізацыі дапрафесійнай падрыхтоўкі дзяцей-інвалідаў і падрыхтоўцы да самастойнасці ў быце і пасільнай працоўнай дзейнасці дзяцей падрабязна расказала дырэктар вучэбна-вытворчага камбіната Алена Станіславаўна Баронік. Настаўніца Людміла Антольеўна Куралёва пазнаёміла ўдзельнікаў семінара з матэрыяламі выстаўкі творчасці дзяцей-інвалідаў.

Дырэктар сярэдняй школы №2 Шчучына Аляксандр Іванавіч Росенік расказаў аб арганізацыі кіравання і кантролю за якасцю спецадукацыі. Ён запрасіў наведаць карэкцыйныя заняткі ў поўным класе інтэграванага навучання (4 клас), урок матэматыкі ў поўным класе інтэграванага навучання (2 клас). Трэба было бачыць, з якой цеплынёй і ўвагай адносіліся настаўнікі да сваіх вучняў. Выкладчыкі ўмела выкарыстоўвалі наглядны матэрыял. У ходзе заняткаў яны рабілі фізічную размінку, хвалілі школьнікаў за ўдалы і поўны адказ на пытанне.

Індывідуальныя заняткі даюць многае. Бывалі такія выпадкі, калі ў дзіцяці хапала інтэлекту асвоіць праграму сярэдняй агульнаадукацыйнай школы, але ніхто не хацеў з ім важдацца, і яго адпраўлялі ў дапаможную школу. Калі ж настаўнікі аказваюць вучню пасрэдзённую дапамогу, то ён спраўляецца з пастаўленымі задачамі. Праўда, работа гэтая вельмі і вельмі цяжкая. Аднак настаўнікі знаходзяць сілы, каб змагацца за кожнае дзіця. І дасягаюць цудоўных вынікаў. Вось адзін з прыкладаў. Хлопчык прыйшоў у школу з слабаразвітай мовай. Да гэтага ён выхоўваўся ў дзядулі і бабулі, якія жылі ў вёсцы, у садзік не хадзіў, быў сарамлівы.

Настаўніца працавала ў цесным кантакце з маці. І калі раней вучань рабіў у дыктанце па 50-60 памылак, то цяпер 4-5.

А вось у інтэграваным класе займаюцца па розных праграмах. Тут галоўная ўвага звяртаецца на карэкцыю фізічнага стану.

Цікавасць выклікаў і Цэнтр творчасці дзяцей і моладзі. Дырэктар Ірына Пятроўна Дзегцярова зазначыла, што тут выхаванне будуецца на глыбокай веры ў індывідуальнасць і непаўторнасць асобы. Вялікая ўвага ўдзяляецца псіхалагічнай гатоўнасці педагогаў да прафесіянальна-інавацыйнай дзейнасці, інфармацыйна-метадычнага забеспячэння вучэбна-выхаваўчага працэсу.

У Цэнтры творчасці дзяцей і моладзі (ЦТДіМ) арганізавана работа гурткоў, студый, тэатраў для 1393 вучняў.

Вучэбна-выхаваўчы працэс ажыццяўляюць 43 педагогі. З іх з вышэйшай адукацыяй - 14, сярэдняй спецыяльнай - 27.

ЦТДіМ супрацоўнічае з 3075 школьнікамі, якія з'яўляюцца членамі 35 дзіцячых арганізацый, клубаў, аб'яднанняў, піянерскіх дружын. Сіламі цэнтра арганізоўваюцца дабрачынныя канцэрты ў Галавічпольскім доме-інтэрнаце, Ражанкаўскай дапаможнай школе. Дзед Мароз і Снягурачка віншуюць з Новым годам дзяцей-інвалідаў. Выраблююцца сувеніры для дзяцей-інвалідаў.

Пад кіраўніцтвам педагогаў Людмілы Пятроўны Усавай і Алены Анатольеўны Калеснікавай дзеці вырабляюць мяккія цацкі, лепяць.

Настаўнікі сумесна з дзецьмі і бацькамі паўсядзённа змагаюцца з калецтвам. І якая радасць, калі яны перамагаюць! Напрыклад, Л.П.Усава займалася з дзяўчынкай сем гадоў і дапамагла перамагчы немач - тая паступіла ў прафесіянальна-тэхнічнае вучылішча.

Вывучаўся таксама вопыт арганізацыі інтэграванага навучання ў малакамплектнай сельскай школе. Назіраючы за работай настаўнікаў Гурнофельскай базавай школы Рэгіны Казіміраўны Краеўскай, Алены Мікалаеўны Медушэўскай, Кацярыны Сцяпанаўны Краўцовай (дырэктар школы), Скрыбаўскай сярэдняй школы Іны Уладзіміраўны Пасюта, Валянціны Іванаўны Палуян, Аляксандра Віктаравіча Забароўскага, Алены Сяргееўны Марчукевіч (дырэктар школы), Ірыны Здзіславаўны Васілеўскай (педагог-псіхолаг), удзельнікі семінара прыйшлі да адзінага меркавання: толькі любоўю, увагай, душэўнай цеплынёй і чуласцю трэба выхоўваць дзіця.

Падымаліся на семінары і праблемы. Гэта недасканаласць дыягностыкі, адсутнасць нармальных умоў, недахоп спецыялістаў, падручнікаў і г.д. Галоўнае ж тое, што кожны з педагогаў імкнецца зрабіць усё, каб у цяжкую хвіліну дапамагчы дзіцяці і вывесці яго на шырокую жыццёвую дарогу.

Канстанцін КЛЕБАН.

Вопыт

Зніжэнне правапарушэнняў праз экскурсіі-перасцярогі

Віцебшчыну нельга назваць аазісам дабрабыту па колькасці правапарушэнняў непаўналетніх. 80 працэнтаў учыненых імі злачынстваў - крадзяжы, у асноўным прадуктаў харчавання. Сярод непаўналетніх парушальнікаў закона школьнікаў - 48 працэнтаў. За год праз абласны прыёмнік-размеркавальнік праходзіць каля 470 бадзяг-падлеткаў. У вобласці налічваецца 4860 сірот і дзяцей, пакінутых без апекі бацькоў. Наяўных 5 дзіцячых дамоў, 14 школ-інтэрнатаў і 4 дзіцячых дамоў сямейнага тыпу ўжо не хапае для забеспячэння месцамі ўсіх, хто мае патрэбу. А колькі недагледжаных дзяцей жыве ў сем'ях бацькоў-п'яніц! Асабліва востра пытанне дзіцячай злачыннасці стаіць у буйных гарадах.

У сітуацыі, якая склалася, максімальную нагрузку па прафілактыцы падлеткавых правапарушэнняў бярэ на сябе школа. Станоўчы вопыт такой работы назапашаны Першамайскім раённым аддзелам адукацыі Віцебска, дзе створана дзейсная сістэма выхавання. Пяты год працуе раённы клуб "Падлетак", арганізаваны метадыстам Бірутай Аляксандраўнай Сімянковай. "Блудныя" школьнікі наведваюць яго круглы год. Для іх арганізуюцца экскурсіі-перасцярогі ў папраўча-працоўныя калоніі, наркадыспансер, сустрэчы з супрацоўнікамі міліцыі і ДАІ. Падлеткам падабаюцца знаёмства са знакамітымі людзьмі, культпаходы і спартыўныя спаборніцтвы, паездкі ў воінскую часць. Асабліва падабаюцца арганізаваныя на базе клуба летнікі валанцёраў і краязнаўцаў, спартыўныя і працоўныя. Паралельна праводзіцца бацькоўскі ўсенавуч. Як вынік - зніжэнне злачыннасці падлеткаў у раёне на 17,1 працэнта ў мінулым годзе.

Небяспека зацягвання школьнікаў у вір таксікаманіі і наркаманіі прымушае педагогаў шукаць новыя формы работы з бацькамі. Адна з іх - дыферэнцыраваныя бацькоўскія сходы раённага маштабу, куды запрашаюцца ўрачы-нарколагі, свяшчэннаслужыцелі, грамадскія работнікі, былыя наркаманы... Бацькоў школьнікаў, якія стаяць на ўнутрышкольным уліку, не запалохваюць, хутчэй, праводзяць асветніцкую работу, спрабуючы зрабіць аднадумцамі ў барацьбе за здароўе дзяцей. А становішча ў вобласці сапраўды сур'ёзнае. У псіханеўралагічным дыспансеры стаяць на ўліку 663 наркаманы. Нельга не ўлічваць іх круг узаемін, што дазваляе павялічыць гэтую афіцыйную лічбу як мінімум у дзесяць разоў. Але вернемся да статыстыкі. Яна сведчыць, што непаўналетніх наркаманаў сярод пастаўленых на ўлік - 24 чалавекі, да 20 гадоў - 18, да 25 - 153, да 30 - 183. Гэта ўзрост, які мы называем маладзёжным. Сярод тых, хто трапіў у нарказалежнасць - 38 вучняў, 20 студэнтаў, хаця большасць, канешне, без пэўнага роду заняткаў, без сям'і, маюць судзімасць. Трапіць у такое заганнае кола - значыць добраахвотна асудзіць сябе на пагібель, доўгую, пакутлівую, ганебную. Таму спецыялісты настойліва рэкамендуюць бацькам "цяжкіх" пры малейшым падазрэнні на прыналежнасць дзяцей да нарка- альбо таксікаманіі звяртацца ў дыспансер, дзе можна прайсці ананімнае тэсціраванне; раяць не баяцца біць у званы дзеля выратавання дзіцяці. Сваю дапамогу прапануе духавенства. І гэта не толькі прыход падлетка, які спатыкнуўся, ва ўлонне праваслаўнай царквы, але і змена абставін і акружэння, чаму будзе садзейнічаць летні адпачынак у аздараўленчым лагеры епархіі ў вёсцы Вораны Віцебскага раёна. Трэнеры спартыўных секцый запрашаюць на спартыўныя пляцоўкі і ў залы - што можа быць лепш за здаровы лад жыцця?

Выбар ёсць. Галоўнае, мабыць, не ўпусціць шанс з дапамогай педагогаў выбрацца з тупіка, пазбавіцца ад нябачнага ярлыка "цяжкі". Многім бацькам удаецца вярнуць давер дзіцяці, і яны шчыра ўдзячныя за гэта настаўнікам. Хаця ўвогуле справа не ва ўдзячнасці. Задача ж агульная - выратаванне пакалення, а тут усе павінны быць заадно. Першамайцы гэта зразумелі і гатовы падзяліцца вопытам з астатнімі.

Святлана ЛАВЕЙКІНА.

Творчасць

Запатрабаваныя мары

Дыпломныя праекты сёлетніх выпускнікоў вучэбнага комплексу гімназіі-каледжа мастацтваў №26 неўзабаве пачнуць жыць рэальным жыццём - як неад'емная частка экспазіцыі Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту.

Сёння такую падзею можна лічыць, бадай, выключэннем. Выключэннем з правіл супрацоўніцтва нашых музеяў і сярэдніх навучальных устаноў. Выключэннем з правіл прывычных узаемін дзяцей і дарослых. Нарэшце, выключэннем з правіл уласна дзіцячых мар, якія, як правіла, застаюцца незапатрабаванымі з-за несур'ёзнасці стаўлення да іх з боку дарослых.

І тым не менш.

На мінулым тыдні супрацоўнікі Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту завіталі ў гімназію-каледж мастацтваў і з захапленнем канстатавалі, што дыпломныя працы тутэйшых выпускнікоў (праекты разборных выставачных канструкцый, кавярні-прыпынку, народнага календара, батлеечных лялек і інш.) - акурат тое, пра што марыць музей ужо некалькі гадоў. Канстатаваўшы, музейшчыкі паабяцалі, што на бліжэйшай навукова-метадычнай радзе музея перад музейнымі архітэктарамі будзе пастаўлена задача рэальнага ўвасаблення выпускных навучэнскіх праектаў, і ўжо на працягу года яны будуць запушчаны ў вытворчасць. А затым выставачна-кірмашовыя канструкцыі і іншае абсталяванне, зробленае па вучнёўскіх праектах, атрымае сталую прапіску на тэрыторыі музея.

- Цяжка сказаць, хто каго знайшоў: музей знайшоў навучэнцаў мастацкай гімназіі-каледжа ці навучэнцы - нас, - распавядае галоўны архітэктар Беларускага музея народнай архітэктуры і побыту Святлана Лакотка. - Справа ў тым, што выхаванцы гімназіі-каледжа наведваюць наш музей, пачынаючы з першага класа. У Строчыцах яны пастаянна праходзяць пленэрную практыку, малююць архітэктурныя помнікі, і гэтак паступова ў іх нараджаецца адмысловае ўспрыманне і нашай канкрэтнай музейнай экспазіцыі, і ўвогуле ўсёй тэмы беларускай народнай дойлідства.

Само ж галоўнае - тое, што адначасна з гэтым усведамленнем у іх паступова сфарміраваўся і пэўны, так бы мовіць, крытычны погляд на наш музей, у прыватнасці на яго інфраструктуру: ага, вось тут, напрыклад, не хапае месца для паркоўкі аўтобуса, а тут, скажам, добра было б размясціць кавярню з вазіральнай пляцоўкай, дзе можна было б камфортна адпачыць пасля трохгадзіннай экскурсіі, і г.д. Дык вось менавіта тое, чаго не хапае сёння музею, на іх (і, вядома ж, на наш) погляд, яны і перанеслі ў тэмы сваіх дыпломных праектаў. Гэта, ведаеце, як адмысловы бумеранг: калі спачатку яны ад нас бралі якісьці ідэі і ўяўленні, дык цяпер яны нам даюць тое, што паспелі зразумець і адчуць самі. Даюць, ды яшчэ з вельмі істотным для нас "лішкам": ідэі юных архітэктараў і дызайнераў, у адрозненне ад ідэй прафесіяналаў, свежыя і нестандартныя. Не кажучы ўжо пра тое, што сёння паслугі прафесійных архітэктараў музею проста не па кішэні...

- І ўсё ж, чым канкрэтна завабілі вучнёўскія выпускныя праекты музейшчыкаў? Чаму мары дзяцей, увасобленыя ў іхніх працах, сталі гэтак запатрабаванымі адным з самых прэстыжных музейных архітэктурных комплексаў Беларусі?

Вось, напрыклад, праект абсталявання для правядзення выставак і кірмашоў Аляксандра Данскога. Гэта - зборна-разборная канструкцыя, што дазваляе выкарыстоўваць яе як на вуліцы, так і ўнутры памяшкання. Арыгінальна выканана, яна разам з тым вельмі простая ў эксплуатацыі. Намеснік дырэктара музея народнай архітэктуры і побыту па навуцы і рэстаўрацыі Антон Астаповіч выносіць свой апошні вердыкт: "Раней мы мелі падобнае абсталяванне, праўда, было яно надта складаным для выкарыстання і прызначалася толькі для памяшканняў. Паступова яно выпрацавала свой тэрмін, і з 1994 года мы засталіся без зборна-разборных канструкцый, ад чаго вельмі пакутуем. Праект Аляксандра Данскога, несумненна, прывабны для нашага музея. Дзякуючы універсалізму, манеўранасці і прастасці, яго канструкцыя не мае аналагаў. Такое абсталяванне павінна быць у нашым музеі - у найбліжэйшы час".

А вось - праект сувенірнага народнага календара Ніны Мацкевіч. Чатыры дыхтоўна аздобленыя планшэты, на кожным з якіх адпаведная кожнаму з чатырох асноўных народных святаў сімволіка, дзе спалучаны хрысціянскія і язычніцкія элементы. Надзвычай удала знойдзеная колеравая гама: ад халоднага (калядны) да цёплага (жніво).

На маё правакацыйнае пытанне "Якая ўсё-такі ступень удзелу настаўнікаў у выкананні календара?" (надта ж не верылася, што гэтую прафесійную працу зрабіла дзяўчына-падлетак), кіраўнік праекта Ала Сацэвічава адказвае каротка і ясна: "Мой удзел абмяжоўваўся зацвярджэннем праекта". Сувенірны народны каляндар Ніны Мацкевіч, як і праца Аляксандра Данскога, таксама будзе запушчаны ў вытворчасць у самыя бліжэйшыя тэрміны: музей народнай архітэктуры і побыту часта наладжвае імпрэзы, прымеркаваныя да народных святаў, і сувенірны каляндар, паліграфічнае вырашэнне якога, дарэчы, можа быць самым розным (ад невялікіх кішэнных каляндарыкаў да вялікіх плакатаў), - вельмі каштоўная для музея распрацоўка. Тым болей, што яго вытворчасць не запатрабуе надта вялікіх выдаткаў.

Праект прыпынку-кавярні Яўгена Міхно і праект комплекснай забудовы прылеглай да адміністрацыйнага будынка тэрыторыі Аляксея Лакоткі (закліканы вырашыць праблему беднасці сервіснага абслугоўвання наведвальнікаў музея ў Строчыцах), праект батлеечных лялек Варвары Ахрэмка (зробленыя па традыцыйных тэхналогіях, лялькі разлічаны як для пастановак, так і проста для гульні) - і зноў-такі ўсё тыя ж універсалізм, арыгінальнасць ідэйнага вырашэння, памкненне спалучыць прыкладныя і эстэтычныя функцыі...

Усё гэта сапраўды не можа не ўражваць і прываблівае: адкуль, адкуль у дзяцей такая выбітная фантазія і апантанасць? Дзе карані гэткай, я б навет сказаў, духоўна-мастацкай акселерацыі? У гэтых дзяцей асфальту, народжаных і ўзгадаваных у перыяд міжчасся, бясконцых палітычных разборак і ўсеагульнай неўладкаванасці...

- А ведаеце, што здараецца з нашымі дзецьмі? - адказаў мне намеснік дырэктара вучэбнага комплексу гімназіі-каледжа мастацтваў № 26 па мастацкім выхаванні Яўген Савовіч. - Яны, як і мы, дарослыя, паспелі ўжо проста стаміцца: ад гэтай няпэўнасці, ад гэтай паўсюднай разбэрсанасці, ад таго, што іх родная краіна па-ранейшаму так і целяпаецца дзесьці паміж зямлёй і небам. І іх міжволі пацягнула да карані, да спрадвечнага. Яны асабліва востра адчулі неабходнасць у гэтым, і так знайшлі ратаванне. Але яны не выпучваюць гэта. У іх яно натуральна. Як і павінна быць.

Мікола ЧЭМЕР.

НА ЗДЫМКАХ: Яўген Міхно дэманструе свой выпускны праект кавярні; галоўны архітэктар музея народнай культуры і побыту Святлана Лакотка і намеснік дырэктара музея па навуцы і рэстаўрацыі Антон Астаповіч абмяркоўваюць праект разборнай выставачнай канструкцыі Аляксандра Данскога (крайні справа); фрагмент выпускнога праекта Аляксея Лакоткі.

Фота Юрыя БОНДАРАВА.

Абы нумар адбыць?

(Сумнаваты рэпартаж)

Паведамленне (факсам) даносіла ў рэдакцыю інфармацыю: 4 чэрвеня а 17-й гадзіне ў Палацы мастацтваў будзе адкрыта найадмысловейшая выстаўка - **"XX стагоддзе ў малюнках беларускіх дзяцей"**.

Зразумела, назва выстаўкі заінтрыгавала - сваёю гучнасцю, захапіла прапанаванай маштабнасцю, ахопам часавай прасторы. Мусіць, відовішча будзе неардынарным, нешараговым: юныя мастакі ўспрымаюць свет па-свойму, арганічна-арыгінальна, з уласцівай дзецям паэтычнасцю, прыцягальнай шчымлівай наіўнасцю, узрушанасцю, замілаваннем прыгажосцю прыроды (а беларускай - асабліва). Тым больш абвестка ля ўваходу сведчыла, што выстаўку ладзяць Беларускі саюз мастакоў (БСМ), Нацыянальны цэнтр творчасці дзяцей і моладзі Рэспублікі Беларусь, Рэспубліканская мастацкая галерэя БСМ.

Карацей, авансы былі грунтоўнымі, важкімі, вабілі абяцанкамі. А знаёмы літаратар запэўніў, што чакаецца непаўторнае відовішча, параіў звярнуць увагу чытачоў газеты на малюнкі Міколы Аляксандравіча Якімовіча, які экспануе на выстаўцы малюнкі, выкананыя ў маленстве - яшчэ перадваенным.

Як і прынята, перад тым як запрасіць прысутных агледзець экспазіцыю, парадавацца творам юных, іх талентам, здольнасці па-мастацку выяўляць светаўспрыманне - ля мікрафона згрупаваліся дарослыя, якія мелі дачыненне да арганізацыі акцыі.

Надзея Зелянко, дырэктар Рэспубліканскай мастацкай галерэі БСМ, шчыра віншуе юных мастакоў, іх настаўнікаў, бацькоў з адкрыццём выстаўкі, выказвае спадзяванне, што яна стане чарговай прыступкай школьнікаў да спасціжэння прыгожага.

...Заўважаю, што наведвальнікаў, якія прыйшлі "поболеть" за юных творцаў, скажам, не густа...

Надзею Вітальеўну змяняе ля мікрафона старшыня БСМ, вядомы ў краіне і за яе межамі мастак Уладзімір Басальга. Зноў зычлівыя і прыязныя (натуральныя ў такіх выпадках) словы.

Праўда, крыху насцярожвае ў сярэдзіне выступлення агаворка: юныя мастакі сённяшніх дзён, якія маюць пад рукою дастаткова і фарбаў, і паперы, часам абіраюць узорам сваёй творчасці розныя "ізмы". Мусіць, Уладзімір Самойлавіч намякнуў на экспазіцыю, якую прапанавала ўвазе наведвальнікаў арт-студыя "Wostray", заняўшы даволі значную частку плошчы выставачнай залы. Дарэчы, якраз за якой паўгадзіны да адкрыцця выстаўкі мастак абмовіўся вашаму карэспандэнту, што мастакі-пачаткоўцы часам малююць так, каб пераўзысці Пікасо... А калі даводзіш ім, што гэта - звычайная спекуляцыя, бессэнсоўнае нагрувашчванне яркіх плямаў і тлустых ліній, дык чуеш у адказ:

- А я так бачу свет, выказваю ўласную філасофію...

Вядомы мастак Мікола Купава ў кароткім выступленні канкрэтызаваў змест выстаўкі. У прыватнасці ён нагадаў, што экспануецца дзіцячы малюнак вядомага беларускага мастака Пётры Сергіевіча (1900-1984) "Хата ў вёсцы Стаўрова, дзе я нарадзіўся".

Мікалай Мікалаевіч, вядома, хараша абмовіўся пра дзіцячыя малюнкі даваеннай і ваеннай пары Мікалая Аляксандравіча Якімовіча, ураджэнца Пухаўшчыны, на той час вучня Сінчанскай сярэдняй школы, заўчасна адышоўшага ў нябыт жывапісца, графіка Генрыха Ціхановіча...

Мікалай Мікалаевіч адзначыў, што мэта выстаўкі "XX стагоддзе ў малюнках беларускіх дзяцей" - чарговы напамін аб неабходнасці падтрымкі ў краіне мастацкай творчасці дзяцей.

...Урачыстая частка закончана.

Калі ласка, экспазіцыя перад вамі!

Вока затрымліваецца на творах вучняў малодшых класаў, якія займаюцца ў Першамайскім ЦТД (цэнтры творчасці дзяцей) Сашы Фёдаравай, Сашы Клопат, Тані Гучык, Дашы Крук, Каці Уласік, выхаванцаў Бабруйскай дзіцячай мастацкай школы Аляксандра Ясюковіча, Святланы Трэбінай, Ігара Клімава, мінчан Віці Корзуна, Андрэя Тумаса, Ніны Галенка, Влада Купавы...

Усё ж спакваля праходзіць думка (ці не лыжка дзёгцю гэта ў бочку мёду?): а геаграфія твораў магла б быць і шырэйшай, калі выходзіць з назвы выстаўкі! Графічныя лісты, пазначаныя несумненнай мастацкасцю, месцамі ў закутках, а навідавоку - творы прыхільнікаў, аматараў "ізмаў".

Час няўмольна бяжыць. Далучаюся да размовы, якую Мікалай Мікалаевіч вядзе з маладзенькай карэспандэнткай. Ён згаджаецца, што юныя мастакі-абстракцыяністы не выяўляюць ні на кроплю сваё творчае аблічча, іх творы - перайманьніцкія ў сваёй сутнасці і толькі эпаціруюць (у гэтым выпадку, ашаламляюць абраным стылем) гледача.

Мікалай Мікалаевіч не закончыў размовы. Яго на паўслове перапыніла вахцёрша:

- Закругляйтесь. Мне надо сдавать зал.

Далібог, канцоўка выстаўкі атрымалася лагічна-красамоўна-завершанай: прагучаў, мусіць, vox populi (лац.) - голас народа.

Прызнаюся, зноў працяла думка-пытанне: а ці не падыходзіць адкрыццё выстаўкі пад выслоўе - абы нумар адбыць?..

Уладзімір НОВІК.

P.S. Мяркую, мне абавязкова запярэчаць тыя, хто прафесійна займаецца эстэтычным выхаваннем дзяцей і падлеткаў, што выстаўка, маўляў, будзе дзейнічаць у Палацы яшчэ пэўны час - і актыўнае наведванне школьнікамі яе экспазіцыі перакрэсліць высновы рэпартажу.

Упэўнены, абавязкова запярэчаць і тыя, хто благаслаўляе юных на рызыкоўныя эксперыменты і, па сутнасці, адводзіць ад сапраўдных праяў жыцця.

Галоўны рэдактар Аляксандр Гайдук

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
Рэгістрацыйны нумар 197.

НАШ АДРАС: 220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны прыёмнай рэдакцыі: 36-91-42; намеснікаў галоўнага рэдактара — 36-90-63, 36-40-63; бухгалтэрыі — 36-53-22; рэкламы — 36-53-22; аддзелаў: школ — 36-43-62; сямейнага выхавання — 36-43-71; інфармацыі — 36-43-71; навукі і ВНУ — 36-44-25; кіравання адукацыяй, пісьмаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.
ФАКС: 36-53-22, bng@e-mail.ru

Адказны дзяжурны Ала КЛЮЙКО.

Рэспубліканскае унітарнае прадпрыемства друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку», 220013, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12. Заказ № 1342
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 12.6.2002 г. у 18.10
Тыраж 30.000 экземпляраў.